

Efektivní metody zájmového vzdělávání dospělých

Petra Pecková

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra Pecková**
Osobní číslo: **H150439**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Efektivní metody v zájmovém vzdělávání dospělých**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti vzdělávání dospělých, zájmového vzdělávání a volného času dospělých.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ŠERÁK, M. Zájmové vzdělávání dospělých. II. vyd. Praha: Portál, 2009. 208 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

KRYSTOŇ, M. Andragogické aspekty využívania voľného času. I. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2011. 144 s. ISBN 978-80-557-0240-7.

KRYSTOŇ, M. a kolektív. Zájmové vzdelávanie dospelých, teoretická východiska. I. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2011. 238 s. ISBN 978-80-557-0211-7.

MUŽÍK, J. Andragogická didaktika. I. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998. 272 s. ISBN 80-85963-52-3.

RABUŠICOVÁ, M., RABUŠIC, L. Učíme se po celý život? O vzdělávání dospělých v České republice. I. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 340 stran. ISBN 978-80-210-4779.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. PaedDr. Miroslav Krystoň, CSc.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **28. listopadu 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2018**

Ve Zlíně dne 28. listopadu 2017

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně .....27.4.2018.....

.....Petra Fedorová.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá primárně metodami zájmového vzdělávání dospělých a jejich efektivitou. S touto problematikou jsou ovšem spojena i různá specifika, která jsou v práci popsána a společně s metodami tvoří ucelený přehled informací o oblasti zájmového vzdělávání dospělých.

Empirická část práce je zaměřena na výzkum zabývající se rozdílem ve vnímání efektivitu různých metod z pohledu dospělých účastníků zájmového vzdělávání a lektorů těchto aktivit.

Klíčová slova:

Metody vzdělávání, zájmové vzdělávání, dospělý, volný čas, potřeba, zájem, formy vzdělávání.

ABSTRACT

The bachelor thesis is primarily focused on methods of interest education of adult persons and their's efectivity. With this problematic are also joined various specifics, which are describe in the thesis together with methods and creates complete overview about an area of interest in education of adults.

Empirical part of the thesis is focused on research which investigates the difference in perceiving of the effectiveness of different methods from the point of view of adult participants of interest in education and lectors of these activities.

Keywords:

Methods of education, interest education, adult, leisure time, need, interest, forms of education.

V první řadě velice děkuji prof. PaedDr. Miroslavu Krystoňovi, CSc. za jeho ochotu, trpělivost, odborné vedení a v neposlední řadě za cenné rady, které mi poskytl v průběhu zpracování této práce. Velké díky patří také příteli a našim rodinám, které pro mne byly oporou po celou dobu studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	12
1.1 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	12
1.1.1 Členění dalšího vzdělávání dospělých	14
1.2 FUNKCE VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	16
1.3 VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	18
2 ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	19
2.1 SPECIFIKA ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	20
2.1.1 Potřeby	22
2.1.2 Zájmy	22
2.1.3 Volný čas.....	24
2.2 CÍLE A FUNKCE ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH.....	26
2.3 OBSAH ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH.....	27
3 FORMY ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ	30
3.1 ZÁKLADNÍ SKUPINY FOREM.....	30
3.2 DALŠÍ ROZDĚLENÍ FOREM ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ	32
3.3 ZÁJMOVÉ „KROUŽKY“	32
4 METODY ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ	34
4.1 DEFINICE METOD DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	34
4.2 ČLENĚNÍ METOD ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH.....	35
4.3 NEJROZŠÍŘENĚJŠÍ METODY ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ	36
II EMPIRICKÁ ČÁST	41
5 PROJEKT VÝZKUMU	42
5.1 CÍL VÝZKUMU	42
5.2 VÝZKUMNÉ HYPOTÉZY	42
5.3 POUŽITÉ METODY A ETAPY VÝZKUMU.....	42
5.3.1 Přípravná etapa.....	43
5.3.2 Realizační etapa	43
5.4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU	44
6 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	45
6.1 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT.....	45
6.2 VERIFIKACE HYPOTÉZ	59
6.3 SHRnutí VÝSLEDKŮ A DISKUZE	62
ZÁVĚR	65

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	66
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	68
SEZNAM OBRÁZKŮ	69
SEZNAM TABULEK.....	70
SEZNAM PŘÍLOH.....	72

ÚVOD

V současné době je na celou oblast vzdělávání kladen stále větší důraz. Téměř dokonale je vymezena a popsána problematika týkající se vzdělávání dětí a mládeže i oblast vzdělávání profesního, které zaujímá stále převažující postavení v dalším vzdělávání dospělých. I přesto, že zájmové vzdělávání je jedno z nejefektivnějších vzdělávání vůbec, je na něj stále primárně nahlíženo jako na individuální aktivitu každého jedince. Tato práce je chápána především jako objasnění základních specifík a předností tohoto vzdělávacího odvětví.

V kapitole první se zaměříme na vzdělávání dospělých jako na celek, jeho hlavní funkce, součásti a také konečné výstupy. Pro naše účely je i toto rozdělení velmi podstatné, jelikož právě vzdělávání dospělých, je dalo by se říci, jakýmsi základním stavebním kamenem pro další vzdělávání a to i pro zájmové.

Druhá kapitola s názvem „Zájmové vzdělávání dospělých“ je jakousi vstupní branou k lepšímu porozumění této oblasti, pochopení rozdílů mezi jednotlivými druhy dalšího vzdělávání a také jeho specifík. Jedním z nich je rozhodně volný čas a proto je jistě nutností, zaměřit se i na něj a jeho hlavní funkce. Jak je již z názvu patrné, hlavní složkou předmětu našeho bádání je zájem. Zájem a jeho typičtí ukazatelé, objekty zájmu a také samotný obsah. Ovšem snaha o kultivaci osobnosti není pouze zásluha našich zájmů ale také potřeb zlepšit stávající znalosti a dovednosti. I přesto, že zájmové vzdělávání dospělých není součástí formálního učení, je i zde nutné plně se soustředit na jeho obsah a co nejlépe stanovit cíle, kterých chceme pomocí vzdělávání dosáhnout.

Třetí a čtvrtá kapitola je věnována velice důležitým složkám zájmového vzdělávání a těmi jsou metody a formy, používané k dosažení co možná nejefektivnějších výsledků vzdělávacích akcí. Jak nám sám název této práce napovídá, metody jsou jejím klíčovým tématem. Soustředit se budeme na druhy metod, jejich členění a také na důležité prvky ovlivňující výběr jednotlivých metod pro zájmové vzdělávací akce dospělých. Představíme si jednotlivé metody, jako je například přednáška. K dispozici je ovšem mnohem širší paleta metod, kterým se budeme také věnovat.

Empirická část této práce navazuje na část teoretickou a jejím hlavním úkolem bylo zjistit, zda existuje rozdíl mezi nejoblíbenější metodou využívanou k zájmovému vzdělávání dospělých z pohledu účastníků těchto akcí a samotných lektorů vzdělávacích aktivit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Vzdělávání jako takové je z odborného hlediska procesem řízeného učení a vyučování, ke kterému dochází zpravidla na území klasické vzdělávací instituce. Součástí vzdělávacího systému, je krom vzdělávání dětí a mládeže, také vzdělávání dospělých v produktivním i postproduktivním věku, které v posledních letech vystupují více a více do popředí. Z hlediska celé společnosti je vzdělávání jednou ze zásadních podmínek, která umožní její vývoj a vlastně i přežití.

Vzdělávání dospělých by se dalo definovat jako proces účelného, záměrného a trvalého získávání a upevňování různých znalostí, dovedností, postojů ale i způsobu jednání a chování jedinců, kteří již ukončili formální vzdělávání a jsou součástí pracovního procesu.

1.1 Celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání je v tuto chvíli, v 21. století, ve kterém se neustále vyvíjí nové, modernější technologie, velice důležitým předpokladem k dosažení cílů, zaměřených nejen na osobní rozvoj, zvýšení možností prosazení se v klíčových oblastech ale především udržitelného rozvoje společnosti.

Tab. 1. Rozdělení celoživotního vzdělávání

CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ		
VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE	Vzdělávání ve školách ZŠ, SŠ, VOŠ, VŠ	Další vzdělávání Profesní, zájmové, občanské

Zdroj: Palán, Langer, 2008, s. 95

Celoživotní vzdělávání představuje souvislý a nepřetržitý proces, který umožňuje získat odbornou způsobilost a to různými vzdělávacími cestami v průběhu celého života v souladu s osobitými potřebami a zájmy jednotlivců. Na celoživotní vzdělávání by se dalo také nahlížet jako na zbraň v boji s problémy, jako jsou nezaměstnanost, sociální vyloučení a například i ekonomická nejistota. Jeho úkolem ovšem není pouze příprava na život samot-

ný, ale také co možná nejefektivnější schopnost přizpůsobení se všem změnám, které nás na naší cestě životem doprovází. Tento celoživotní proces, který realizujeme v průběhu celého života, na různých místech a za všemožných situací, by měl být umožněn všem věkovým skupinám, lidem s různým stupněm dosaženého vzdělání a například i osobám z rozdílného sociálního prostředí. Dalo by se tedy říci, že ideální stav systémů celoživotního vzdělávání a odborné přípravy, je přizpůsobení se osobitým potřebám a požadavkům jedince spíše než naopak.

Koncept celoživotního vzdělávání dospělých lze rozdělit do dvou základních kategorií:

- Formální vzdělávání.
- Neformální vzdělávání.

Formální vzdělávání

Hlavním znakem formálního vzdělávání je realizace veškerých aktivit ve vzdělávacích institucích, ve většině případů ve školách. Veškeré vzdělávací cíle, funkce, obsahy, organizační formy i způsoby hodnocení jsou přesně definovány a legislativně vymezeny. Ve většině případů zahrnuje formální vzdělávání získání dalšího navazujícího stupně vzdělání, ať už se jedná o středoškolské s výučním listem nebo vzdělání vysokoškolské. Úspěšný absolvent formálního vzdělávání získává příslušné potvrzení o absolvování např.: výuční list, diplom, ... Formální vzdělávání, které mělo do dob nedávných rozhodující postavení a bylo převládající v celém spektru vzdělávacího systému, je převážně zaměřeno na osoby ve věku od pěti do dvaceti šesti let. I zde je ovšem myšleno na dospělou populaci. Jedná se o situaci, kdy se dospělý člověk opět vrací k formálnímu vzdělávání. Nejčastěji je tomu tak z důvodu nutnosti či zájmu dosažení vyššího stupně vzdělání. Tuto situaci Dvořáková a Šerák (2016, s. 108) označují jako „Druhá vzdělávací šance“.

Neformální vzdělávání

Ve většině výkladů tohoto pojmu, je neformální učení označováno jako oblast zahrnující jakékoliv systematické a organizované vzdělávací aktivity, které jsou uskutečňovány vně prostředí škol, popřípadě mimo formální vzdělávání. Tyto vzdělávací aktivity se nejčastěji realizují formou školení, seminářů, různých kurzů, přednášek a osvětových akcí v prostorách soukromých vzdělávacích institucí, zaměstnavatelů a neziskových organizací. (Průcha, Veteška, 2012, s. 181) Jedním z největších rozdílů mezi učením formálním a neformálním je způsob ukončení jednotlivých vzdělávacích aktivit. Neformálním učením

není možno získat navazující stupeň vzdělání, výstupem může být například certifikát o absolvování semináře, počítačového kurzu, ... Jejich společným rysem je ovšem nutnost vedení vzdělávací akce opravdovým odborníkem na danou problematiku.

Vzdělávací aktivity mimo systém formálního vzdělávání se stávají prostředkem pro podílení se na edukaci s možností výběru doby, metody i cíle vzdělávání dle vlastních představ. Cílem zájmového vzdělávání není vidina certifikátu či jiného osvědčení, cílem je získání znalostí dle osobních zájmů a potřeb. Z tohoto důvodu tedy není třeba měření výsledků po ukončení vzdělávací akce. Absolventi takovéto vzdělávací aktivity samozřejmě mohou získat osvědčení, ovšem víc než pro formální účely, bude sloužit k další motivaci popř.: zvýšení osobní důstojnosti.

1.1.1 Členění dalšího vzdělávání dospělých

Jak již bylo znázorněno v tabulce výše, je další vzdělávání nedílnou součástí celoživotního vzdělávání jako celku. Za jedno z hlavních poznávacích znamení účasti právě na dalším vzdělávání, by se dal jednoznačně označit již dosažený určitý stupeň vzdělání všech jeho účastníků ve školních institucích, jako je například základní nebo střední škola. Potřeba dalšího vzdělávání vzniká většinou z důvodu nutnosti či osobního zájmu o dosažení vyššího stupně vzdělání nebo nabytí nových znalostí, popřípadě jejich prohloubení.

Další vzdělávání se v dnešní době tedy stává nedílnou součástí nás všech a absolutní nezbytností například pro zaměstnance či uchazeče o zaměstnání. Právě na tyto skupiny osob jsou kladeny stále vyšší nároky a výrazněji se zvyšující požadavky na ně kladené. Palán a Langer (2008, s. 96) označují další vzdělávání jako transformaci osobních vzdělávacích potřeb na základě zájmu nebo také ekonomické nutnosti.

Pojem další vzdělávání ovšem není to samé, jako vzdělávání dospělých a proto si pojem dalšího vzdělávání přiblížíme v následující tabulce.

Tab.2. Rozdělení typů dalšího vzdělávání

DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ		
PROFESNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ	OBČANSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ
Kvalifikační		
Rekvalifikační		
Normativní		

Zdroj: Palán, Langer, 2008, s. 95

Profesní vzdělávání dospělých

Hlavním úkolem profesního vzdělávání je prohlubování znalostí a dovedností, které jsou nutné k výkonu určitého druhu zaměstnání a jsou vyžadovány jak pro potřebu kariéry vzdělaného, tak i pro dosažení cílů dané organizace. Jedná se tedy o jakoukoliv vzdělávací aktivitu, která je zaměřena profesně, odborně a má jasně vytyčený cíl pro praxi. Podstatou dalšího profesního vzdělávání je udržení shody mezi reálnou pracovní kvalifikací jednotlivce a kvalifikací nutnou pro výkon určité pracovní pozice. Po zdárném ukončení dalšího profesního vzdělávání, získává absolvent úplnou profesní kvalifikaci.

Další profesní vzdělávání Palán a Langer (2008, s. 96) dále rozdělili do několika dalších úrovní:

- Kvalifikační – jedná se o prohloubení nebo zvýšení stávající kvalifikace. Kvalifikační vzdělávání je ve většině případů uskutečňováno v podobě kurzů.
- Rekvalifikační – jedná se o úplnou změnu předcházející kvalifikace. Rekvalifikace se využívá především z důvodu neuplatnitelnosti kvalifikace původní na trhu práce. Tyto změny mohou být způsobeny například zdravotním stavem.
- Normativní – specifický druh kvalifikačního i rekvalifikačního vzdělávání. Absolvování těchto kurzů je vyžadováno zákonnou normou a jedná se například o kurzy svářečské, jeřábnické a vazačské.

Občanské vzdělávání dospělých

Jedná se druh vzdělávání, které je především ve státním zájmu a státem podporováno legislativně i finančně. Cílem občanského vzdělávání je vzdělávání občanů z důvodu jejich přispůsobení se na neustále změny v politické a společenské situaci. Občanské vzdělávání se orientuje na vytváření podvědomí o právech a povinnostech osob, jejich naplňování a dodržování v rolích občanských, politických, rodinných a také způsobů jak tyto role vykonávat zodpovědně. Zahrnuje vzdělávání v otázkách veřejných, orientovaných na zájmy občanů, zlepšování jejich životů a na vytváření skupinové jednoty.

Obsahem občanského vzdělávání je etická, etnická, ekologická, filozofická, náboženská, občanská, politická, právní, sociální, všeobecně vzdělávací a zdravotnická problematika. Jedním z hlavních představitelů občanského vzdělávání je vzdělávání k právnímu vědomí. (Palán, Langer, 2008)

Zájmové vzdělávání dospělých

Jedná se o součást kulturně – osvětového vzdělávání, se zaměřením na rozvoj a kultivaci osobnosti v době mimopracovní, na základě zájmů a potřeb jednotlivce. Této oblasti dalšího vzdělávání dospělých se budeme velmi podrobně věnovat v následující samostatné kapitole.

1.2 Funkce vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých byly od nepaměti a vlastně stále jsou, přisuzovány různé funkce. Všechny tyto funkce vzdělávání dospělých je možné vnímat jako naději na rozvoj nejenom jednotlivce ale i celé společnosti. Jelikož se vzdělávání dospělých rozvíjí velice dynamicky, nejsou již některé z funkcí zcela aktuální, ale i přesto si myslím, že mají v rozdělení stále své místo.

Rozdělení funkcí dle Beneše (2014, s. 38):

- Kompenzační funkce – vzdělávání dospělých je bráno jako nástroj k vyrovnání vzniklých mezer ve vzdělávání zapojením převážně osob ze znevýhodněného sociokulturního prostředí. Velice dobrým příkladem kompenzační funkce vzdělávání dospělých je zisk vyššího stupně vzdělání.
- Vzdělávání dospělých jako součást revolučních změn – na vzdělávání dospělých je nahlíženo jako na zbraň, jelikož je součástí politického boje proti různým ne zcela standardním praktikám.
- Vzdělávání jako strategie proti politické radikalizaci – je kladen důraz na absolutní nepolitičnost vzdělávání.
- Vzdělávání dospělých ve službách totality – nejpodstatnější myšlenkou je zrod jednotné ideologie, podřízení se jednotlivce celku a vyšším ideálům.
- Sociálně-integrativní funkce – podpora rozvoje osobnosti v rámci společnosti popřípadě společenství.
- Demokratizační funkce – kladen důraz na vzdělávání dospělých z důvodu rozvoje demokratizace a občanských kvalit.
- Emancipační funkce – především při rozvoji společenského soužití a při zvyšování své vlastní účasti a zvýšení podílu své práce v ekonomickém a politickém procesu.
- Kvalifikační funkce – úzce svázána s odborným vzděláváním, sociální mobilitou, rovností příležitostí i možností, konkurenceschopností jak jednotlivců, organizací ale i států.

1.3 Výsledky vzdělávání dospělých

Výsledkem zájmového vzdělávání jsou nově získané znalosti a dovednosti, které vzdělávaný zná, rozumí jim a umí je aktivně používat. Po ukončení vzdělávacího procesu formálního i neformálního, lze nabitě vědomosti rozdělit na dvě různé dimenze.

Tyto dimenze definují Dvořáková a Šerák (2016, s. 120):

- Dimenze explicitní – jsou ty znalosti, které jsme schopni vyjádřit pomocí jazyka, písma, obrázků ale i matematicky. Jedná se tedy o dimenzi uvědomovanou, snadno přenositelnou. O vědomosti se můžeme jednoduše podělit, předávat je dále a bez problémů ukládat například do databází či v podobě poznámek.
- Dimenze tacitní – jedná se o vědomosti, které známe, ale neumíme nebo je nelze přesně formulovat. Je velice pravděpodobné, že o jejich znalosti či dovednosti vůbec nevíme, jelikož se ve většině případů jedná o znalosti podvědomé.

Téměř všechny znalosti mají obě zmiňované dimenze, jedna z nich je ovšem vždy převládající.

2 ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Dříve než se dostaneme ke členění zájmového vzdělávání, jeho cílům, funkcím a samotnému obsahu, pokládám za nutné, blíže charakterizovat oblast zájmového vzdělávání dospělých. Zájmové vzdělávání dospělých, by se dalo také označit jako soubor různých soustavných ale i jednorázových činností dospělých za účelem získání nových vědomostí a dovedností, ale především také k praktickému a funkčnímu využití volného času. (Průcha, Veteška, 2012, s. 280) Vzdělávací aktivity mohou mít různé funkce a jedná se o jednu z možností, napomáhající k vlastní seberealizaci a efektivní kultivaci osobnosti ve volném čase. Zájmové vzdělávání může být organizováno různými školními institucemi, ovšem nejčastěji jsou poskytovány mimoškolními orgány a dalšími institucemi zaměřující se na neformální vzdělávání. Záměrem zájmového vzdělávání je především rozšíření obzoru nabízených možností v centru našich zájmů. Jelikož je zájmové vzdělávání zaměřeno převážně na určité a také velmi často odborné oblasti vědomostí, má velice blízko ke sféře specializovaného a odborného vzdělávání. Typickým znakem zájmového vzdělávání je ochota jeho účastníků vynaložit jistou snahu, časové nebo i finanční prostředky k jeho realizaci. Zájmové vzdělávání dospělých je možné rozdělit, dle Granta (2007, s. 175), na dva základní přístupy:

- Liberální vzdělávání – klade důraz na růst osobnosti prostřednictvím všeobecného vzdělání, hlásí se k jeho „klasickému“ pojetí. Získané vědomosti nejsou využitelné v běžném profesním životě i z důvodu, že liberální vzdělávání není zaměřeno na konkrétní cíle a běžné problémy každodenního života.
- Radikální vzdělávání – úplně se odvrací od vzdělávání liberálního, pohlíží se na něj jako na nástroj emancipace, jehož cílem je především dosažení zásadních sociálních, politických a ekonomických změn v celé společnosti.

Změny, které se v současnosti objevují, jak v teorii, tak praxi zájmového vzdělávání dospělých, se jistým způsobem snaží o spojení těchto dvou základních přístupů, jelikož zájmové vzdělávání obsahuje prvky obou a stojí na jejich pomezí. (Šerák, 2009, s. 45)

Zájmové vzdělání, které je v současnosti svou působností a také rozsahem nejrozmanitější oblastí dalšího vzdělávání dospělých, je bráno jako jeho nedílná součást. V současnosti bohužel není jasně konkretizováno a teoreticky vymezeno jako například již zmiňované vzdělávání profesní. Nejasně stanovené hranice a difference mezi vzděláváním zájmovým a ostatními typy vzdělávání dospělých, jsou v tuto chvíli vnímány jako jeden z největších

problémů a většina pozornosti je stále soustředována na vzdělávání dětí a mládeže či vzdělávání na pracovišti. (Šerák, 2009, s. 51)

Zájmové vzdělávací aktivity dospělých mohou být realizovány různými způsoby (Šerák, 2009, s. 51):

- Sebevzděláváním – učení se prostřednictvím různých zdrojů jako je odborná literatura a internet.
- Ve formální či neformální organizaci – organizace zabývající se vzděláváním v různých oblastech.
- Za účasti formální nebo neformální instituce - instituce se přímo nespécializuje na zájmové vzdělávání ale svým působením je schopna jedinci poskytnout informace, které uspokojí jeho vzdělávací potřeby a zájmy.
- Kombinace výše uvedených způsobů zájmového vzdělávání dospělých.

Na základě výše zmíněných možností můžeme, stejně jako Šerák (2009, s. 51) edukační aktivity dále rozdělit na:

Individuální	X	Skupinové
	popřípadě	
Organizované	X	Neorganizované

2.1 Specifika zájmového vzdělávání dospělých

Troufám si tvrdit, že zájmové vzdělávání dospělých má mnohem více specifík než kterákoliv jiná oblast dalšího vzdělávání a je proto nutné, si tyto teoretické charakteristiky upřesnit. Právě níže zmíněná specifika mají vliv na výběr vhodné metody zájmové vzdělávací akce. I přesto, že se v současnosti ve vzdělávání dospělých objevují stále velice různorodé obsahové difference, lze některé charakteristiky označit za velmi specifické a platné pro celou oblast zájmového vzdělávání.

Mezi tyto specifické rysy zájmového vzdělání Šerák (2009, s. 52) řadí:

- Zájem.
- Volný čas.
- Dobrovolnost.
- Svoboda výběru.
- Místní příslušnost.
- Uspokojení potřeb.
- Pestrost obsahu.
- Neutilitárnost – neexistenční nutnost.
- Otevřenost.
- Aktivita.

Zájmové vzdělávání dospělých je oblastí velice obsáhlou a jeho součástí je mnohem více specifik, než bylo zmíněno. Jedná se o charakteristické rysy, které jej odlišují od jiných druhů dalšího vzdělávání.

Jelikož mezi hlavní specifika zájmového vzdělávání dospělých patří dobrovolnost a to jak při výběru vzdělávací akce, tak při účasti na ni, je její výběr absolutně v režii uchazeče. Rozhodujícími prvky pro správný výběr vzdělávání jsou potřeby a osobité zájmy jednotlivců. Zájmové vzdělávání dospělých poskytuje opravdu široký prostor pro uspokojení specifických potřeb jednotlivců. (Krystoň, 2011, s. 97)

Na rozdíl od ostatních typů dalšího vzdělávání jsou pro vzdělávání zájmové velmi zásadní tři základní znaky, které spolu úzce souvisí a dokonce se vzájemně překrývají.

Mezi tyto hlavní znaky zájmového vzdělávání Krystoň (2011, s. 97) řadí:

- Dobrovolnost – jak ve výběru vzdělávací aktivity tak i při účasti na ní.
- Orientace na zájmy a potřeby vzdělávaných – dobrovolný výběr dle osobních potřeb a zájmů jednotlivce.
- Vlastní aktivita a motivace při výběru zájmového vzdělávání.

Díky těmto třem prvkům vzniká velice zajímavé prostředí s obrovským vzdělávacím potenciálem a mnoha možnostmi vzdělávání se.

2.1.1 Potřeby

Potřebu lze charakterizovat jako pocit jistého nedostatku. Nedostatku po něčem, buď potřebném, nebo pouze chtěném. Jedná se o velmi silné podněty, které jednotlivce nutí k vyvinutí aktivity, díky níž bude dosaženo uspokojení všech, v našem případě vzdělávacích potřeb a to i těch specifitějších.

Díky zájmovému vzdělávání lze uspokojit potřeby vyšší. Do této kategorie potřeb lze zařadit např. zvýšení kvalifikace, touha po uznání okolí, zisk nových poznatků, seberealizaci nebo také uplatnění se ve společnosti. Nutno podotknout, že potřeby mají i motivační funkci. Potřeby jsou velice silným motivem ke změně za účelem uspokojení zmiňovaného nedostatku. (Krystoň, 2011)

Potřeby lze rozdělit dle Šeráka (2009, s. 48) na:

- Fyzické = biologické – potřeba potravy, spánku, sexu, ...
- Sociální – potřeba přátelství, partnerství a rodiny.
- Psychické – jedná se o potřeby lásky, krásna, společenské prestiže, pomoci.

- Primární – biologické potřeby sloužící k přežití.
- Sekundární – potřeby druhotné, sloužící člověku se začleněním do společnosti.

- Vrozené.
- Osvojené.

Nesourodost tohoto rozdělení je důvodem rozdílného pohledu na tuto problematiku různých psychologických teorií. Valná většina z nich se ovšem shoduje, že naše potřeby biologické jsou stále ve větší míře nahrazovány potřebami společenskými.

2.1.2 Zájmy

Zájem je jeden z ústředních prvků celé oblasti zájmového vzdělávání dospělých. Dal by se také označit jako motivace, díky níž se věnujeme činnostem či předmětům, které jsou pro nás zajímavé ať už po stránce poznávací či citové. Veškeré naše zájmy se vyvíjí na základě potřeb, jejichž charakter se mění v průběhu jejich postupného uspokojování a to umožní vzniku potřeb nových. (Šerák, 2009, s. 49)

Na rozdíl od potřeb, které jsou pouhou reakcí na určitý podnět, je zájem ve většině případů dlouhodobý, trvalý a zaměřený na určitou oblast. (Krystoň, 2011, s. 201) Pokud se ovšem chceme věnovat rozvoji stávajících zájmů, je nutná alespoň částečná předchozí znalost daného tématu.

Dle psychologického pojetí jsou typickými ukazateli zájmů (Krystoň, 2011, s.57):

- Ochota vynaložit volný čas, finanční prostředky i jistou fyzickou i psychickou aktivitu.
- Předchozí znalost daného tématu.
- Soustředění pozornosti a hromadění znalostí v dané oblasti.
- Kladení důrazu na správné chápání problematiky.
- Emocionální impulsy.

Rozdělení zájmů dle Šeráka (2009, s. 49-50) :

Dle prožívání volného času:

- Aktivní – produktivní.
- Pasivní – receptivní.

Setkáváme se také s dělením zájmů dle Krystoně (2011, s. 57):

- Zájem o vědění - Vědecké zájmy – snaha o zjištění různých skutečností.
  - Estetika – estetické vnímání.
  - Estetické zájmy – umělecká tvořivost.
  - Systematické zájmy – vypracování a vedení dokumentace.
- Zájem o věci - zájmy materiální.
- Zájem o osoby - Zájmy kontaktní – především z důvodu zisku materiálních statků.
  - Zájmy sociální – zájem o práci s lidmi z pohledu sociálního.

Dle rozsahu:

- Kognitivní – nutná znalost objektu zájmu.
- Emocionální – příjemný pocit, který nás doprovází po dobu kontaktu s objektem.
- Hodnotový – objekt zájmu je jednotlivcem považován za podstatný.

2.1.3 Volný čas

Volný čas patří k hlavním a také nejtýpickejším znakům zájmového vzdělávání dospělých, protože nebýt jej, nebylo by možné aktivity tohoto druhu realizovat a jedná se tedy o klíčový znak celé této oblasti dalšího vzdělávání.

Mluvíme-li o zájmovém vzdělávání dospělých, je třeba si uvědomit, že vždy hovoříme o přímém spojení dvou důležitých faktorů, kterými jsou vzdělávání a volný čas. Jedná se o čas, který nám zbývá po splnění veškerých pracovních povinností, povinností zahrnující péči o rodinu, domácnost a vlastní fyzické potřeby. Jedním ze způsobů jak tento čas smysluplně využít je strávit jej dle svých představ, zájmů a potřeb. Velmi důležitým faktorem, který ovlivňuje kvalitu vzdělávání, je celkový objem času, který lze k zájmovému vzdělávání využít. Pokud je tento čas rozdělen na více kratších úseků, kvalita vzdělávání se snižuje. (Šerák, 2009)

Podle Krystoně (2006, s. 7-11) lze na volný čas nahlížet ve třech rovinách:

- Individuální – seberealizace jednotlivce, ukojení vlastních potřeb.
- Sociální – způsob života, prevence sociálně – patologických jevů.
- Edukační – vzdělávání a celková kultivace osobnosti.

Často se setkáváme i se situací, kdy jedinec pokračuje v aktivitě podobné své náplni času pracovního i v čase volném. Děje se tomu z důvodu především zvyku na jistém druhu aktivity ovšem příčin může být samozřejmě více. V lepším z případů se jedná o blízký vztah k této činnosti a zájem o ni ale také např.: příliš úzká specializace, která rozvíjí pouze část osobních předpokladů.

Z pohledu psychologie je volný čas vnímán, jako způsob jakým každý jedinec prožívá každodenní realitu. V popředí zájmu se tedy objevuje vztah k této realitě popř. k lidem, motivace k dané činnosti a také psychická aktivita, kterou ve volném čase vyvíjíme. (Šerák, 2009, s. 26)

Kromě psychologie jsou také velmi podstatné poznatky sociologického průzkumu volného času, kterému vděčíme nejen za základní definici tohoto pojmu ale i za vymezení jeho funkcí.

Sociologický průzkum je zaměřený především na (Krystoň, 2011, s. 16):

- Vztah volného času a času pracovního.
- Změny charakteru volného času pod vlivem sociálních změn.
- Analýzu volného času jako ukazatele způsobu volného času, jak jednotlivců, tak celých skupin obyvatelstva.
- Volný čas jako prostředek pro seberealizaci a sociální komunikaci.

Volný čas, který je bezesporu součástí našich životů a vždy tomu tak bylo a bude nadále, se pod vlivem různých faktorů mění. Mění se jeho rozsah, charakter i způsob jak jej trávíme. I toto je důvod, že se právě volný čas stal předmětem bádání nejen psychologie a sociologie ale i věd jako jsou filozofie, estetika, antropologie a také například etika.

Funkce volného času dospělých

Souhrn veškerých možností využití volného času musí obsahovat konkrétní činnosti, o které bude mít zájem nejen jednatel ale i širší veřejnost. Tohoto lze nejlépe dosáhnout vytvořením podmínek, díky nimž bude možné účelně a smysluplně využít volný čas. Význam volného času je jasně a přímo vyjádřený jeho funkcemi, na které lze nahlížet z různých pohledů.

Za všeobecně přijímané funkce, které plní veškerý volný čas považuje Hradečná (1995, s. 89):

- Zábava – uspokojení vlastních potřeb a příjemné naplnění volného času.
- Odpočinek – celková relaxace, načerpání sil.
- Rozvoj osobnosti člověka – seberealizace.

Toto rozdělení je ovšem pouze základní, nepodrobné a neposkytuje ucelený obraz o možnostech efektivního využívání volného času.

Funkce volného času dle „klasického“ pojetí dělí Krystoň (2011, s. 34) :

- Realizační funkce – možnost plně realizovat své zájmy a hobby.
- Relaxační funkce – fyzický odpočinek všeho druhu – odpočinek, lenošení,...
- Zážiteková funkce – aktivity se silnými prožitky.
- Edukační funkce – aktivity, které rozvíjí a rozšiřují stávající znalosti a vědomosti.
- Socializační funkce – funkce napomáhající se začleněním se do společnosti.

Smyslem zájmového vzdělávání dospělých, by mělo v první řadě být kvalitní využití potenciálu volného času dle osobitých potřeb jednotlivce.

2.2 Cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých

Hlavním cílem vzdělávání a to nejen toho zájmového je především kultivace osobnosti, její rozvoj a získání nových znalostí a dovedností, které jsou výsledkem vzdělávacího procesu. Ke zhodnocení efektivnosti nejen zájmové vzdělávací akce je nezbytná předchozí formulace cílů.

Prusáková (2000, s. 61 – 62) jasně definovala nejdůležitější vlastnosti cílů:

- Konkrétnost – jednoznačná charakteristika cíle, která zamezí rozdílnému pohledu na zadaný vzdělávací cíl.
- Přiměřenost – cíle musí být nastaveny přiměřeně vysoko, důraz je zde kladen na schopnosti, věk, zdravotní stav popř. dosažené vzdělání účastníků. V případě, že jsou cíle příliš vysoké, může dojít k demotivaci vzdělávajících se.
- Kontrolovatelnost – jasně stanovená kvantita a kvalita všech výstupů vzdělávání. Pokud by nebyly tyto veličiny stanoveny, není možné dosažení cílů žádným způsobem zkontrolovat či změřit.
- Konzistentnost - důležitým prvkem jednotlivých vzdělávacích aktivit je jejich vzájemná propojenost, díky níž lze dosáhnout žádoucího cíle stanoveného na začátku vzdělávání.

Stejně jako ostatní prvky vzdělávání je možné i cíle rozčlenit z mnoha dalších hledisek.

Pro zájmové vzdělávání je důležité i rozčlenění dle obsahu cíle na:

- Informativní – paměť účastníka stojí v popředí, pokus o změnu myšlení, činnost orientovaná na kognitivní složku osobnosti.
- Formativní – cíleno na rozumovou a citovou stránku, snaha o kultivaci osobnosti, změnu postojů, rozvoj tvořivosti, samostatnosti a aktivity.
- Transformativní – přeměna již nedostačujících dovedností, znalostí a již naučených návyků. Využití například i při rekvalifikačních a motivačních programech.

Zájmové vzdělávání je zaměřeno na různé oblasti lidského života a plní i řadu funkcí.

Mezi hlavní funkce zájmového vzdělávání Šerák (2009, s. 55) řadí:

- Aktualizační, inovační – zisk a obměna nových poznatků a znalostí.
- Ekonomická – rozvoj osobnosti napomáhá k ekonomické efektivnosti.
- Expresivní – záliby, obecně prospěšná činnost, umělecké aktivity.
- Kompenzační – překonání jednostranné a nedostatečné výchovy popřípadě pracovního stereotypu, zvětšení prostoru pro seberealizaci.
- Komunikativní – setkávání se s lidmi se společnými zájmy.
- Konzervační – zachování hodnot a souvislostí.
- Kvalifikační – znalosti a dovednosti potřebné ke zvládnutí všech pracovních rolí.
- Popularizační – šíření vědomostí a pobízení ostatních k dalšímu vzdělávání.
- Profylaktická – efektivní naplnění volného času, odstranění stereotypu.
- Regenerační.
- Relaxační – velký vliv hrají emoce.
- Seberealizační – rozvoj vlastní osobnosti.
- Sociálně adaptační – zvládnutí sociálních rolí.
- Světonázorová – pochopení světa a naší úlohy v něm.
- Všeobecně vzdělávací – zvyšování a zkvalitňování poznatků.

2.3 Obsah zájmového vzdělávání dospělých

Dospělí prahnoucí po nabytí nových znalostí a dovedností si ve velké většině případů vybírají vzdělávací aktivitu na základě jejího obsahu, která má vypovídající hodnotu o osobních zájmech a potřebách. Obsah zájmového vzdělávání patří k nejdynamičtější součásti celé této oblasti, jelikož právě zde jsou nejpatrnější již dosažené změny na základě probíhající vzdělávací aktivity. Právě obsah je jedním z ukazatelů, který nám již v průběhu vzdělávání naznačuje, zda je aktivita efektivní a kopíruje do té doby pouze její předpokládaný vývoj. (Šerák, 2009)

Jak již bylo řečeno, zájmové vzdělávání vychází z potřeb jednotlivce či skupiny osob se specifickými zájmy a proto není nutné striktně dodržovat stanovený obsah dané vzdělávací aktivity a nedržet se časem zajetých kolejí formálního vzdělávání. Obsah proto musí být velice flexibilní a otevřený zájmům a potřebám účastníků vzdělávacích aktivit tohoto druhu.

Členění zájmového vzdělávání dospělých

Lidské zájmy jsou jistě rozmanité, ovšem připusťme si existenci tzv. „stabilního obsahového jádra“. (Čornaničová, 2005, s. 69 – 70) Můžeme sem zařadit aktivity, zaměřené na:

- Jazykové vzdělávání.
- Domácí práce – vaření, šití, jednoduché domácí opravy,...
- Zdravotnictví – zdraví životní styl, kurzy první pomoci.
- Rodinná výchova.
- Pohybová aktivita.

S postupem času a přibývajícimi moderními technologiemi můžeme „jádro“ doplnit o:

- Práci s PC.
- Ekologii.
- Alternativní medicínu.
- Vzdělávání seniorů.

V posledních letech narůstá počet nových témat, ke kterým patří:

- Meditace, jóga, esoterika.
- Prevence závislostí – drogy, alkohol, hrací automaty.
- Vizáž žen / mužů.
- Lidská práva.

Šerák (2009, s. 137) dosud pravděpodobně nejobsáhleji a nejaktuálněji rozdělil zájmové vzdělávání dle obsahu na kategorie:

- Kulturní a estetické.
- Pohybové a sportovní.
- Cestovní a turistiku.
- Zdravotní.
- Environmentální a vědeckotechnické.
- Jazykové.
- Náboženské a duchovní.

Jednotlivé prvky se ovšem vzájemně překrývají a tím pádem může jedna vzdělávací akce obsahovat současně hned několik typů zájmového vzdělávání.

Jak již bylo zmíněno, hlavním cílem zájmového vzdělávání není zisk osvědčení či certifikátu, jak je tomu například u profesního vzdělávání, ale i přesto je velmi důležité myslet nejen na vlastnosti cílů ale i na správné plnění následujících funkcí:

- Motivační – motivuje ke vzdělávání, podporuje očekávání.
- Regulativní – stanovení obsahu, volba forem, metod a vhodných pomůcek.
- Kontrolní – stanovení cílů a následné celkové hodnocení.

3 FORMY ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Formy zájmového vzdělávání dospělých jsou stejně jako metody, záměrnými a nehmotnými prostředky celé této oblasti vzdělávání. Přesto, že tato práce primárně cílí právě na efektivní metody, myslím, že i formy mají v této práci své místo, jelikož se jedná o přehled organizačních opatření a uspořádání vzdělávání při realizaci každé vzdělávací akce (Palán, 1997, str. 40) na rozdíl od metod vzdělání, které jsou využívány jako nástroj sloužící k co možná nejefektivnějšímu vzdělávání dospělých. Každá z vybraných metod musí mít vždy určenou konkrétní formu, ve které může být využito hned několik vzdělávacích metod.

3.1 Základní skupiny forem

Stejně jako předchozí prvky zájmového vzdělávání, lze i jeho formy rozčlenit do několika kategorií. Následující rozdělení je založeno na vzájemném kontaktu účastníků vzdělávání a samotných lektorů či vyučujících. Nespornou výhodou tohoto rozčlenění forem vzdělávání je jeho uzákonění ve vysokoškolském zákonu jasně stanovenou právní normou.

Základní rozdělení forem vzdělávání dle většiny dostupné literatury:

- Prezenční – nebo také přímá. Tato forma vyžaduje častou, téměř každodenní, osobní přítomnost všech účastníků vzdělávání. Hlavní výhodou je velice častý kontakt s odborníky studovaného oboru.
- Kombinované – kombinace dálkové a prezenční formy vzdělávání, vzdělávací bloky jsou uskutečňovány především o víkendech a je nutný velice výrazný podíl samostatné práce studenta.
- Distanční – samostudium zcela řízené studentem, tato forma je postavena především na principu e-learningu, prostřednictvím počítače a internetu.

Toto rozdělení ovšem není zaměřeno primárně na oblast zájmového vzdělávání a proto je lze využít jak pro účely formálního tak i neformálního vzdělávání.

Pro naše účely je vhodnější základní rozdělení, které přihlíží na jistá specifika zájmového vzdělávání dospělých.

Tři základní skupiny forem zájmového vzdělávání dospělých Krystoň (2011, s. 114 – 115) rozdělil na:

- Kontaktní formy – základním znakem této formy je osobní kontakt účastníků s jinou osobou, která se zúčastní vzdělávací akce za účelem předání svých znalostí a dovedností. Jedná se o vzdělávání pravidelné a uskutečňované především ve školních institucích popřípadě v institucích pod jejich záštitou. Kontaktní formy jsou nejrozsáhlejšími, ale také nejpodstatnějšími formami celé oblasti zájmového vzdělávání.

Typickými představiteli kontaktních forem, zájmovo - vzdělávacích aktivit jsou (Krystoň, 2011, s. 114):

- Kurzy různého časového rozsahu.
  - Kurzy organizované v klasických časových úsecích jako ve školách.
  - Vzdělávací kroužky.
  - Trénink.
  - Pravidelné diskuse.
  - Kurzy náboženského charakteru.
-
- Bezkontaktní formy – úplně celá vzdělávací aktivita - výběr metody, určení cílů, její samotná realizace, je svobodnou volbou vzdělávajícího se. Vše je podřízeno jeho osobitým potřebám, zájmům a také množství volného času. K dosažení efektivního výsledku bývá využíváno odborné literatury, internetových zdrojů, ale také návštěvy různých tematických výstav a veletrhů. Nelze opomenout také vlastní tvořivou činnost, která je nedílnou součástí forem bezkontaktního vzdělávání, které zcela zřetelně a kompletně plní seberealizační funkci.
-
- Kombinované formy – dominantním prvkem je samostatnost s občasným využitím konzultací popřípadě jiného kontaktu s osobou znalou odborné problematiky daného tématu. Stejně jako v případě distanční formy vzdělávání, zde velice důležitou roli hrají internetové zdroje a e-learning, díky nimž je tato forma vzdělávání dospělých stále efektivnější. Pro účely zájmového vzdělávání je stále jistě nejvyužívanější forma kontaktní v podobě různých přednášek, kurzů a seminářů.

3.2 Další rozdělení forem zájmového vzdělávání

Formy zájmového vzdělávání mají vždy specifické rysy, díky nimž je možná jejich definice z různých hledisek a pohledů. Organizace forem zájmového vzdělávání dále členíme z hlediska časového, počtu účastníků, četnosti vzdělávacích aktivit (Krystoň, 2011, s. 113):

- Časové hledisko - Krátkodobé.
- Dlouhodobé.
- Dle počtu účastníků - Individuální.
- Skupinové.
- Hromadné.
- Dle četnosti - Pravidelné.
- Jednorázové/příležitostné.
- Dle způsobu organizace - vztah vzdělávající X vzdělávaný - Kooperativní.
- Participativní.
- Individualizované.

3.3 Zájmové „kroužky“

Jedná se o specifickou a také velmi oblíbenou organizační formu zájmového vzdělávání dospělých. Tato zcela dobrovolná sdružení osob různého věku, pohlaví, postavení či profese spojuje společný zájem. Principem zájmových kroužků je rozšíření nejen vědomostí ale i dovedností pomocí společné činnosti všech účastníků.

Kroužky můžeme rozdělit dle Šeráka (2009, s. 78):

- Naučné – přírodovědné, vlastivědné, jazykové, ...
- Fankluby – nebo jiné kluby příznivců interpreta, umění, autora, ...
- Sběratelské – numizmatika, filatelie, filokartie, sbírání pivních podtáček, ...
- Společenské – šachové, bowlingové, ...
- Technické – modelářské, elektrotechnické, ...
- Tělovýchovné a sportovní – turistika, tanec, různé druhy sportu, ...
- Umělecké – divadelní, hudební, keramika, ...

V kroužcích pro dospělé jsou využívány metody stejné jako u ostatních forem zájmového vzdělávání dospělých, ovšem je více než u jiných patrné, jejich větší zaměření se na praxi. Výrazným prvkem této formy je propojení teorie a praktických dovedností (Šerák, 2009).

Díky velkému využití vlastní iniciativy je pro aktivní účastníky jednodušší, naučit se více věcí, než pro osoby, které pouze vyčkávají, až budou učeni - jedná se o účastníky reaktivní. Proaktivní účastníci vzdělávací akce jsou většinou více motivovaní, cílevědomější a i tendence zisku nových dovedností a především jejich reálná aplikace, je mnohem vyšší. Účastníkem zájmového kroužku pro dospělé se může stát jakýkoliv jedinec, který je schopný samostatného studia a je ochotný vynaložit potřebné úsilí k rozvoji vlastní osobnosti.

4 METODY ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Metody vzdělávání jsou velice rozsáhlým souhrnem postupů využívaných k dalšímu vzdělávání dospělých. Tyto záměrné postupy primárně slouží a jsou zaměřeny k dosažení vymezených cílů a měly by být přizpůsobeny účelu výuky, obsahu vzdělávací akce, ale například i věku vzdělávajících se. Bez předem promyšleného a záměrného výběru vhodné metody není možné uskutečnění a především naplnění cílů vzdělávání. (Průcha, Veteška, 2012) Má-li být vzdělávací aktivita považována za efektivní a úspěšnou je nutné metody v jejím průběhu obměňovat na základě potřeb účastníků, fáze vzdělávacího procesu nebo také prostorových podmínek. Metody zájmového vzdělávání v současnosti nelze chápat jako striktní postupy z důvodu nutného aktivního zapojení účastníků akce, ovšem dalo by se na ně nahlížet jako na teoretické návrhy jejího průběhu. Každá z metod, která se využívá při zájmovém vzdělávání dospělých, má své klady ale i zápory. Neexistuje žádné univerzální pravidlo, kterým se při výběru metody konkrétní vzdělávací aktivity řídit. Důležitými faktory, které ovlivňují výběr, jsou například věk účastníků, úroveň znalostí, vzdělání nebo také profese.

4.1 Definice metod dalšího vzdělávání dospělých

Metody dalšího vzdělávání mají velice všeobecnou povahu a proto je lze použít při organizaci jakékoli aktivity v rámci dalšího vzdělávání. Opravdu širokou škálu možných vzdělávacích metod lze dle svých specifík rozdělit do jednotlivých klasifikačních struktur. Výběr vhodné metody ovlivňují následující prvky vzdělávací aktivity (Krystoň, 2011, s. 116):

- Cíle.
- Principy.
- Obsah.
- Cílová skupina.
- Časové a finanční prostředky.
- Osobnost lektora. (Prusáková, 2000, s. 73)

Vliv na výběr metody mají i konkrétní fáze vzdělávacího procesu.:

- Motivační fáze.
- Fáze zprostředkování učiva - expoziční fáze.
- Fáze opakování a prohlubování – fixační fáze.
- Aplikační fáze.

Využito může být také členění na základě role lektora a účastníků vzdělávací akce, na metody:

- Heterodidaktické – lektor je společně s účastníky v interakci.
- Autodidaktické – výuka probíhá bez vzájemného osobního kontaktu lektora s účastníkem, pouze samostudiem literatury, internetu, popřípadě instruktážních videí.

Klasické členění metod, využitelné pro všechny druhy dalšího vzdělávání rozdělil Krystoň (2011, s. 117):

- Slovní metody:
  - Ústní a) Monologické – přednáška, referát.
  - b) Dialogické – beseda, rozhovor, seminář, diskuze.
  - Písemné - veškerá práce s textem.
- Názorně demonstrativní metody – pozorování, exkurze, projekce.
- Praktické metody – nácvik, trénink, cvičení.

4.2 Členění metod zájmového vzdělávání dospělých

Pokud se ovšem zaměříme na rozdělení metod, které jsou nejvhodnější pro využití ve vzdělávání zájmovém, mluvíme určitě o metodách, které uvádí Šerák (2009, s. 68):

- Monologických – referát, přednáška.
- Dialogické – beseda, seminář, rozhovor, diskuze.
- Organizační – exkurze, debata.
- Kombinované – spojení dvou a více zmiňovaných metod.

Metody využívané v zájmovém vzdělávání, lze ovšem rozdělit například dle obsahového zaměření celé vzdělávací akce, také dle Šeráka (2009, s. 68):

- Metody teoretické – předávání znalostí a poznatků daného tématu na teoretické úrovni, vysvětlení souvisejících pojmů, sdělení teorií a principů. Dalo by se tedy říci, že napomáhá k zisku teoretického základu a osvojování si nových poznatků přednášeného tématu. Hlavním rysem této metody je působení na rozumovou stránku osobnosti.

Druhy metod teoretických: přednáška, přednáška s diskuzí, seminář, cvičení.

- Metody teoreticko – praktické – současné předávání poznatků jak teoretických tak praktických. Slouží jako podklad pro úspěšné zvládnutí různých situací v praxi. Díky simulaci praktických případů je výuka velice přiblížena praxi.

Druhy metod teoreticko – praktických: diskusní metody, problémové metody, projektové metody.

- Metody praktické – metody primárně zaměřeny na dovednosti a návyky a to především na jejich zlepšení, zefektivnění a zvýšení celkové úrovně.

Druhy metod praktických – animace, instruktáž, hraní her, exkurze.

Členění metod dle obsahového zaměření je v současnosti považován za nejrozšířenější přístup členění metod vůbec.

4.3 Nejrozšířenější metody zájmového vzdělávání

Většina metod je primárně zacílena na vzdělávání dospělých v profesní oblasti. My se ovšem pokusíme zaměřit pouze na metody hojně se využívající ve vzdělávání zájmovém. Velice často se setkáváme s různými kombinacemi těchto metod a v současnosti, kdy je kladen opravdu velký důraz na pružnost a přizpůsobivost potřebám účastníků, je souběžné využívání více metod předpokladem zvýšení efektivity vzdělávací aktivity. Tato sféra vzdělávání vyžaduje stále více inovací, nových trendů a atraktivity. Aplikace neotřelých metod se však může stát výrazným problémem celé akce.

Mezi nejvyžívanější metody zájmového vzdělávání jistě patří:

- Přednáška klasická.
- Přednáška s diskuzí.
- Seminář.
- Diskusní metoda.
- Projektová metoda.
- Problémová metoda.
- Animace.
- Exkurze.
- Hraní her.

Přednáška

Tato metoda je stále nerozšířenějším vzdělávacím postupem nejen zájmového vzdělávání. Její obliba je dána především nižšími finančními náklady, jednodušší organizací, časovou nenáročností, aktuálností prezentovaného obsahu a také možností předání informací většímu počtu účastníků najednou. Hlavními předpoklady úspěšného zvládnutí teoretické metody jakou je přednáška, jsou především rétorické schopnosti přednášejícího, jelikož veškerá aktivita je předpokládána právě z jeho strany a účastník zde má roli pouze pasivní, roli posluchače. Dalšími znaky jsou přesné a jasné členění obsahu přednášky a také názornost přednášené látky. Cílem přednášky není pouze co nejefektivněji vyložit danou problematiku ale také účastníky motivovat a vzbudit jejich pozornost. Tohoto lze nejlépe dosáhnout vhodně vytyčeným cílem, přesvědčivě a logicky připraveným obsahem celé akce a také výběrem praktických příkladů a problémů. (Mužík, 2011)

I přednášku lze uskutečnit v několika variantách:

- Klasická přednáška – jak již bylo zmíněno, hlavním znakem této metody je jednosměrná komunikace, kdy veškerá aktivita je na straně lektora a její účastníci jsou pouze posluchači prezentovaných poznatků daného tématu.
- Přednáška s diskuzí – podstata metody je zcela stejná, ovšem je doplněna o diskuzi. Tato lektorem řízená diskuze, na přednášené téma, může probíhat jak mezi účastníky a lektorem nebo také pouze mezi samotnými účastníky.

Seminář

Tato metoda je stále využívanější ve vzdělávání profesním, ovšem začíná se využívat i při organizaci zájmových vzdělávacích akcí. Jedná se o metodu, kde je nezbytné samostatné studium zadané literatury a jiných tematických literárních zdrojů. Účastníci primárně vychází ze znalostí načerpaných z odborné literatury. Nově získané poznatky, každý z účastníků využije ke zpracování referátu či jiné práce, která je samotným autorem prezentována před ostatními členy vzdělávací akce. Tvorba referátu či prezentace může být úkolem jak pro jednotlivé účastníky akce, tak i pro menší skupiny členů stejného kurzu. Lektor v tomto případě zajišťuje roli více než vedoucí spíše roli moderátora nebo průvodce celým seminářem.

Diskusní metody

Nebo také řízené diskuze. Na úplném začátku vzdělávací akce je lektorem vysvětlen problém, který se účastníci snaží vyřešit. Po celou dobu vzdělávání jsou do diskuze zapojeni všichni účastníci a lektorem jsou kladeny otevřené otázky, které by měly přispět ke zdárnému vyřešení daného úkolu. Hlavní předností metody je prohlubování vědomostí a také utváření zcela nových dovedností.

Projektové metody

Projektové metody jsou vždy zaměřeny na přesně zadané téma, zcela konkrétní projekt, který je souborem více oblastí a současně se propojuje s praxí. Po účastnících je vyžadována vlastní iniciativa ale i spolupráce všech do akce zainteresovaných osob. Výsledkem projektových metod vzdělávání dospělých je vždy konkrétní výstup, dle na začátku stanoveného cíle. Tímto výstupem se může stát kniha, prezentace, pokrm, a mnoho dalších. Hlavní znaky, které specifikují tuto metodu, jsou především přesnost, konkrétnost, stručnost a srozumitelnost zadání i cíle projektu. Jistá úskalí ovšem nese i tato metoda. Komplikace mohou nastat například v případě špatné koordinace práce, rozdílného pracovního tempa účastníků, jejich různého zdravotního stavu a s tím související únava a potřeba odpočinku. (Šerák, 2009)

Problémové metody

Podstatou této metody je lektorem neustálé vytváření možných problémových situací. Úkolem účastníků je, za využití získaných znalostí, problém analyzovat, nalézt jeho jádro a

následně vhodné řešení. Cílem této metody je rozvoj logického myšlení a nácvik procesů, které úzce souvisí s rozhodováním při řešení vzniklých problémů, zvýšení samostatnosti a v neposlední řadě také zdokonalení svých schopností argumentace.

Animace

Hlavní myšlenkou této metody je co největší samostatnost při uspokojování vlastních potřeb. Prostřednictvím této metody, je nabízeno nepřeberné množství aktivit, které se stávají nástrojem seberealizace v širokém spektru činností. Může se jednat o činnosti například kulturního, uměleckého nebo pohybového charakteru a záleží na potřebách jednotlivce, kterou z aktivit, na základě vlastních potřeb a zájmů, upřednostní. Animace je metoda, která má velice kladné dopady na komunikaci účastníků, začlenění jednotlivců do kolektivu nebo také na kreativitu, jelikož metoda animace zcela podporuje tvůrčí myšlení. Hlavním znakem animace je snaha o dosažení co možná nejpozitivnějších prožitků z absolvované aktivity.

Exkurze

Exkurze je často využívanou a velice oblíbenou metodou, jejímž hlavním cílem je seznámení účastníků s konkrétní organizací, její prací a možnostmi, které mají pro výkon svého záměru k dispozici. Jedná se tedy o aplikaci teoreticky nabytých znalostí do praxe. Tato metoda ovšem zahrnuje například i návštěvu muzea, archeologických nalezišť nebo prohlídku pivovaru. Exkurze na vybrané místo musí být vždy organizována na základě tematického zaměření zájmového vzdělávání.

Hraní rolí

Stále více oblíbenou metodou zájmového vzdělávání se stává hraní her. Největším kladem této metody je uvolněná atmosféra a celková neformálnost. Při této metodě je spojeno vzdělávání, osobní prožitek a již osvojené znalosti a dovednosti. Hrou můžeme simulovat jakoukoliv situaci popřípadě alternovat jakoukoliv roli či osobu a získané poznatky jsou následně lehce využitelné v praxi. (Šerák, 2009) Tyto hry mohou být pro jejich účastníky přínosem i z pohledu terapeutického. Již v minulosti byly pozorovány změny absolventů této vzdělávací metody jako například zvýšení sebedůvěry, psychické odolnosti, odbourávání bariér a studu.

V zájmovém vzdělávání dospělých se setkáváme i s metodou samostatné aktivity jedince, která je ovšem velice specifická. Záleží především na motivaci a koordinaci zájmového vzdělávání jednotlivce. Jednou z nevýhod této metody je úplné sociální odloučení od skupiny osob se stejným či podobným zájmem.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

5 PROJEKT VÝZKUMU

Podkladem pro zpracování výzkumu se stala teoretická část práce, jejímž hlavním úkolem je přiblížit a objasnit specifika zájmového vzdělávání dospělých, jeho formy a především metody vzdělávání, které jsou primárním prvkem celé práce. Bádání bylo motivováno snahou o zjištění nejefektivnější metody zájmového vzdělávání z pohledu účastníků i samotných lektorů těchto aktivit. Výběrovým souborem se stali účastníci zájmových, volnočasových aktivit pro dospělé a také lektoři.

5.1 Cíl výzkumu

Hlavním výzkumným cílem této práce je zjistit, která z konkrétních metod, využívajících se v zájmovém vzdělávání dospělých, je dle názorů jak účastníků, tak samotných lektorů, nejefektivnější a zároveň porovnat jaký je rozdíl ve vnímání efektivity jednotlivých metod mezi těmito dvěma skupinami.

Dílčí cíle výzkumu

Dílčí cíle, na které se snažíme najít odpověď, jsou následující:

C1: Zjistit nejefektivnější metodu dle obsahového zaměření, k prohloubení stávajících znalostí podle jednotlivých aktérů výzkumu.

C2: Zjistit důležitost osobnosti lektora a její vliv na efektivitu zájmového vzdělávání, z pohledu lektorů a účastníků.

5.2 Výzkumné hypotézy

H1: Účastníci zájmového vzdělávání vnímají efektivitu využitých konkrétních metod odlišně než samotní lektoři.

H2: Lektoři zájmového vzdělávání častěji označují osobnost lektora jako důležitý faktor vzdělávání než účastníci těchto aktivit.

5.3 Použité metody a etapy výzkumu

Výzkum této práce je zaměřen na efektivitu metod dle účastníků i lektorů zájmového vzdělávání. Pro zjištění dat, potřebných k výzkumu, bylo využito kvantitativního výzkumného pojetí, konkrétně dotazníku. Dotazník Gavora (2000) vymezuje jako způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Jedná se o soustavu předem připravených

a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny, a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně. Následný výzkum byl realizován ve dvou etapách.

5.3.1 Přípravná etapa

Základním prvkem přípravné etapy byl výběr organizace, která bude ochotna spolupracovat na dotazníkovém šetření pro empirický výzkum. První oslovenou organizací bylo Středisko volného času Lužánky, které souhlasilo se spoluprací a přislíbilo součinnost k získání dat potřebných k výzkumu. V průběhu měsíce prosince, byl vytvořen pilotní dotazník, který byl v rámci předvýzkumu konzultován se zástupkyní ředitele organizace a lektory vzdělávacích činností střediska Lužánky. Na základě doporučení zmíněných osob, byly některé položky původního dotazníku upraveny do srozumitelnější podoby pro všechny účastníky a některé položky odstraněny úplně, jelikož nebyl prokázán jejich přínos pro naše výzkumné bádání. Celá tato etapa, byla realizována v období od prosince 2017 do ledna 2018.

5.3.2 Realizační etapa

Etapa realizační byla uskutečněna v průběhu měsíce února 2018, kdy byly rozdány dotazníky určené k vyplnění. Již zodpovězené a zcela připravené ke konečnému zpracování, vráceny na konci téhož měsíce, a to jak účastníky zájmového vzdělávání, tak i samotnými lektory. Na rozdání dotazníků oběma zmiňovaným skupinám, se podílelo Středisko volného času Lužánky.

Dotazník účastníka tvoří celkem 14 položek. První dvě položky dotazníku jsou položkami filtračními. V případě negativních odpovědí na tyto otázky, byly dané dotazníky automaticky vyřazeny a další odpovědi daného účastníka již nebyly brány v úvahu. Jelikož výzkum hledá nejefektivnější metody, nelze je hledat u osob, které nejsou pravidelnými účastníky zájmového vzdělávání a nejsou obeznámeni s jednotlivými metodami, které se pro účely zájmového vzdělávání využívají.

Celý dotazník je vytvořen uzavřenými položkami v různých formách. Položky č. 1, č. 2, č. 4, č. 6 a č. 7, jsou položkami dichotomickými. Tuto formu položek dotazníku charakterizuje možnost výběru pouze ze dvou odpovědí (ano – ne).

K vytvoření dotazníkových položek č. 3, 5, 8, 9, 11 a 13, které respondentům nabízí vždy výběr celkem ze tří připravených odpovědí, byla použita forma polytomická.

Zbývající položky dotazníku č. 10, 12 a 14 jsou stupnicové a mají za úkol zjistit, která ze tří nejvyužívanějších metod zájmového vzdělávání je dle aktérů vzdělávací aktivity nejpreferovanější pro svoji efektivitu. Ke každé nabízené odpovědi je nutné přiřadit, na základě oblíbenosti, číslici 1 – 3, jednička = nejpreferovanější, 3 = nejméně preferovaná metoda. Tyto položky mají ovšem ještě jedno specifikum. Každý respondent vybírá nejpreferovanější metodu pouze na základě zvolené odpovědi na položku č. 8. Respondent, který vybral jako nejeftektivnější metodu, například metodu praktickou, vybírá konkrétní metodu a následně přiřazuje preference až v položkách číslo 13 a 14.

5.4 Charakteristika výzkumného vzorku

Základním výzkumným vzorkem práce jsou dvě skupiny aktérů zájmového vzdělávání. Jak již bylo zmíněno, první skupinu tvoří účastníci zájmových vzdělávacích aktivit různého typu. Jedná se o dospělé osoby, které se dobrovolně, ve svém volném čase, aktivně zapojují do vzdělávání a jsou pravidelně součástí zájmových vzdělávacích aktivit. Do druhé skupiny patří lektori těchto různorodých vzdělávacích akcí.

Celkový výzkumný soubor je složen ze 42 respondentů z okruhu účastníků. Rozdáno bylo v různých zájmových vzdělávacích akcích celkem 60 dotazníků. Zpět, k následnému zpracování, se vrátilo 52 správně vyplněných dotazníků. Na základě prvních dvou filtračních položek bylo odebráno 10 dotazníků, jelikož čtyři z oslovených respondentů se účastnili zájmového vzdělávání zcela poprvé, zbylých 6 respondentů nebylo obeznámeno s metodami využívanými v zájmovém vzdělávání dospělých.

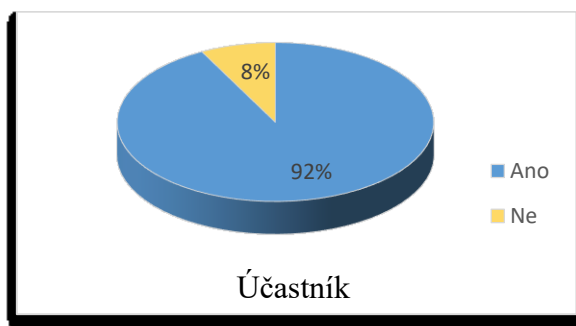
6 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Výsledky výzkumu jsou po jednotlivých dotazníkových položkách znázorněna graficky. Z důvodu lepší přehlednosti je využito výsečových diagramů popřípadě tabulek s následnou interpretací.

6.1 Analýza získaných dat

Celá tato podkapitola je věnována zpracování dat dotazníkového šetření a jejich grafickému znázornění.

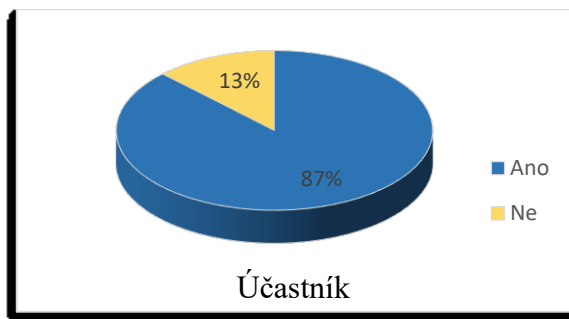
1. *Jste pravidelným účastníkem zájmového vzdělávání dospělých (popř. kroužků)?*

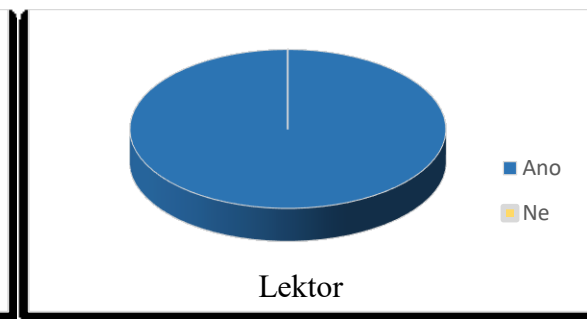
Obr. 1. Účast na zájmovém vzdělávání

Tato položka je součástí pouze dotazníku pro účastníky vzdělávacích aktivit. Jak již bylo zmíněno, 8% respondentů se účastnilo zájmového vzdělávání poprvé a z následného bádání byly právě tyto dotazníky vyřazeny.

2. *Jsou Vám známy metody využívané při dalším vzdělávání?*

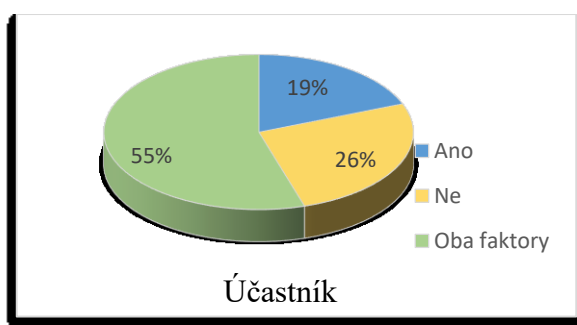
Obr. 2. Znalost metod vzdělávání - účastník

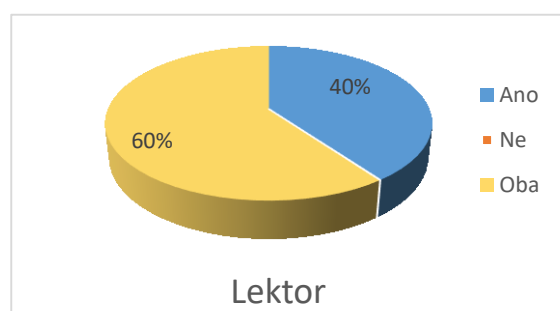
Obr. 3. Znalost metod vzdělávání - lektor

Celkem 13% respondentů není informováno o metodách využívaných v zájmovém vzdělávání dospělých. Jelikož se jedná také o filtrační položku, byly i tyto dotazníky nevhodné pro další výzkum a byly vyřazeny. V případě lektorů je, dle očekávání, znalost využívaných metod stoprocentní.

3. Při výběru zájmové vzdělávací akce (kroužku) považujete za důležité, zda se jedná o metodu teoretickou, teoreticko – praktickou, praktickou nebo vybíráte pouze dle obsahu?

Obr. 4. Faktory ovlivňující výběr vzdělávání účastníků

Obr. 5. Faktory ovlivňující výběr vzdělávání lektorů

Tab. 3. Faktory ovlivňující výběr vzdělávací akce - účastník

	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Oba faktory	23	54,76
Ne	11	26,19
Ano	8	19,05
CELKEM	42	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 4. Faktory ovlivňující výběr vzdělávací akce - lektor

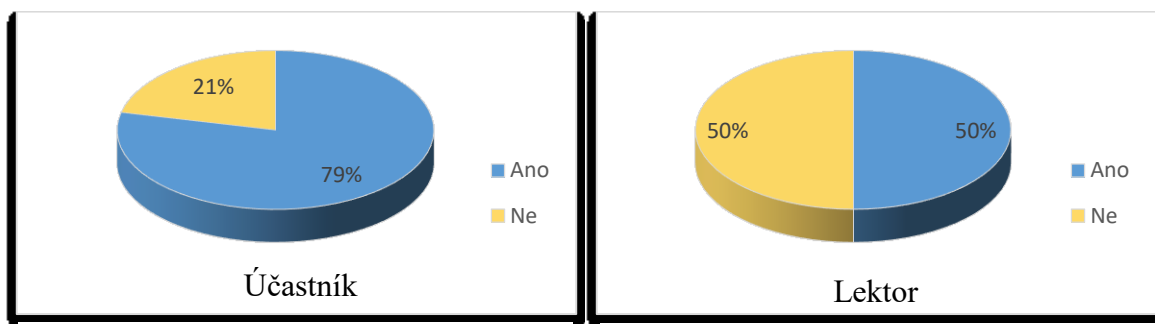
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Oba faktory	6	60,00
Ano	4	40,00
Ne	0	0,00
CELKEM	10	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Pro více než polovinu respondentů z řad účastníků, konkrétněji 55% dotazovaných, jsou důležité oba zmiňované faktory. Zájmovou činnost tedy vybírají na základě jak obsahu, tak použité metody. 26% dotazovaných upřednostňuje výběr vzdělávací akce na základě informací především o obsahu a pouze zbylých 19% preferuje výběr vzdělávací akce dle použité metody. V případě lektorů, považuje za důležité, zohlednit při výběru jak metodu

vzdělávací aktivity, tak samotných obsah akce, celých 60% lektorů. Zbývajících 40% lektorů upřednostňuje výběr vzdělávací aktivity na základě zvolené metody.

4. Jsou pro Vás metody využité při zájmovém vzdělávání dospělých efektivnější, pokud je jasně a konkrétně stanovený cíl celé vzdělávací akce?

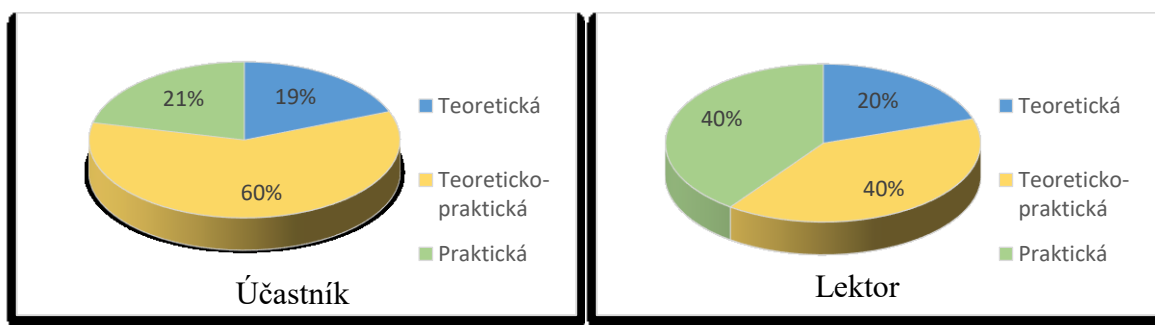

Obr. 6. Důležitost stanovení cíle-účastník

Obr. 7. Důležitost stanovení cíle-lektor

Téměř 79% respondentů z okruhu účastníků se domnívá, že efektivita metody se zvyšuje s jasně a co nejkonkrétněji stanoveným cílem. Zbývajících 21% účastníků nesouhlasí s tvrzením, že jasně stanovený cíl ovlivní efektivitu dané metody. U lektorů se názory na souvislost mezi stanovením konkrétního cíle a efektivitou metody rozchází a to přesně na poloviny. 50% lektorů souhlasí s tvrzením, 50% naopak nesouhlasí.

5. Pokud již účastník disponuje znalostmi či dovednostmi, které úzce souvisí s daným tématem, která z metod bude nejefektivnější pro jejich zlepšení či prohloubení?

Obr. 8. Metody vhodné ke zlepšení znalostí - uchazeč

Obr. 9. Metody vhodné ke zlepšení znalostí - lektor

Tab. 5. Metody vhodné ke zlepšení znalostí - uchazeč

	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Teoreticko-praktická	25	59,52
Praktická	9	21,43
Teoretická	8	19,05
CELKEM	42	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

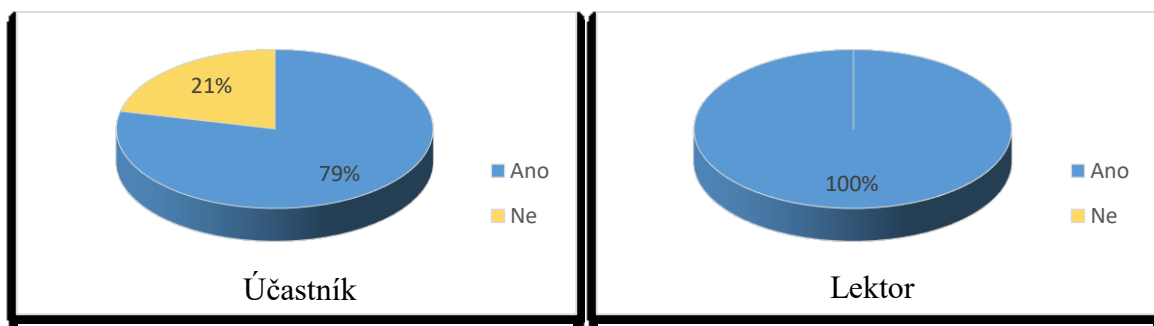
Tab. 6. Metody vhodné ke zlepšení znalostí - lektor

	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Teoreticko-praktická	4	40,00
Praktická	4	40,00
Teoretická	2	20,00
CELKEM	10%	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Jako nejvhodnější metodu pro prohloubení a snadnější zapamatování si znalostí a dovedností téměř 60% účastníků zájmového vzdělávání označilo metodu teoreticko – praktickou. Praktická metoda je nejvhodnější pro 21% účastníků. Zbývajících 19% vybralo metodu teoretickou. Lektoři opět shodně, a to po 40%, jako nejvhodnější metody označili metody teoreticko – praktické a metody praktické. 20% z nich uvedlo teoretickou metodu.

6. Je důležitější, než samotná metoda, osobnost lektora, jeho znalosti a dovednosti?

Obr. 10. Důležitost osoby lektora - účastník

Obr. 11. Důležitost osoby lektora - lektor

Tab. 7. Důležitost osobnosti lektora - účastník

	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Ano	33	78,57
Ne	9	21,43
CELKEM	42	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

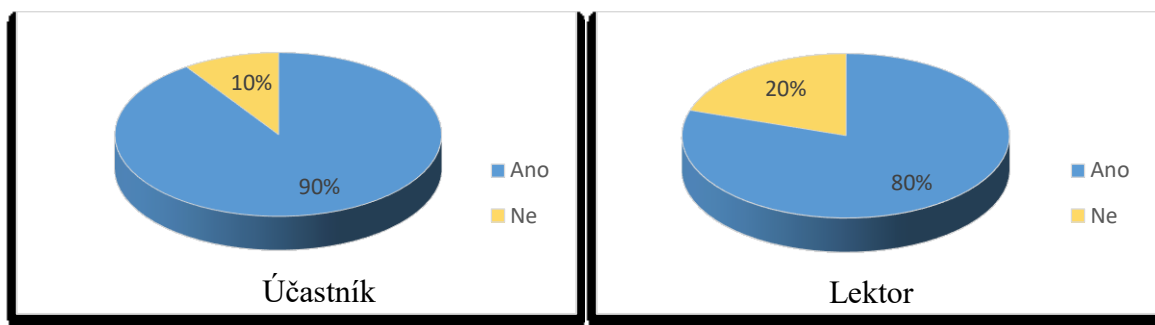
Tab. 8. Důležitost osobnosti lektora - lektor

	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Ano	10	100
Ne	0	0
CELKEM	10	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Osobnost lektora je důležitá pro 79% účastníků, zbývajících 21% přikládá nejdůležitější funkci zvolené metodě. V případě lektorů, je 100% shoda v názoru na důležitost osobnosti lektora.

7. Ulehčuje vlastní aktivita v rámci zájmového vzdělávání (kroužku) získání a zapamatování si nových znalostí a dovedností?

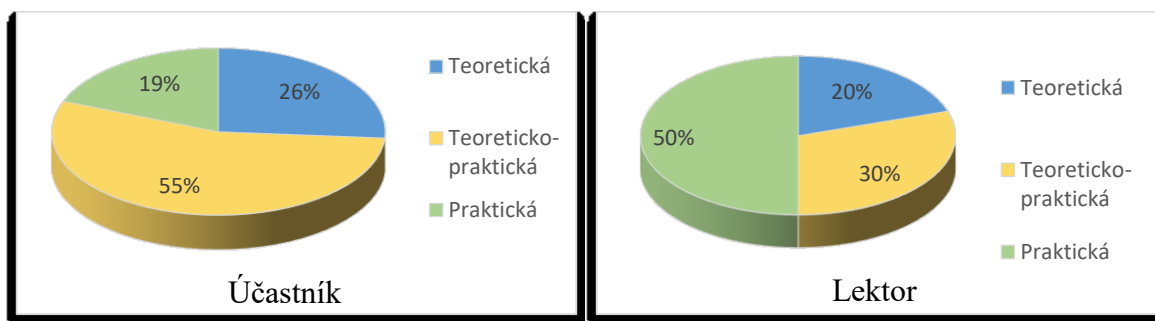

Obr. 12. Přínos vlastní aktivity - účastník

Obr. 13. Přínos vlastní aktivity - lektor

Aktivita v rámci zájmové činnosti je přínosná pro 90% účastníků, a 80% lektorů. Přínos ve vlastní aktivitě nevidí 10% účastníků a 20% lektorů.

8. Která z metod, na základě vlastních zkušeností, je nejefektivnější k získání požadovaných znalostí?

Obr. 14. Nejefektivnější metody - účastník

Obr. 15. Nejefektivnější metody - lektor

Tab. 9. Nejeftivnější metody - účastník

	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Teoreticko-praktická	23	54,76
Teoretická	11	26,19
Praktická	8	19,05
CELKEM	42	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 10. Nejeftivnější metody - lektor

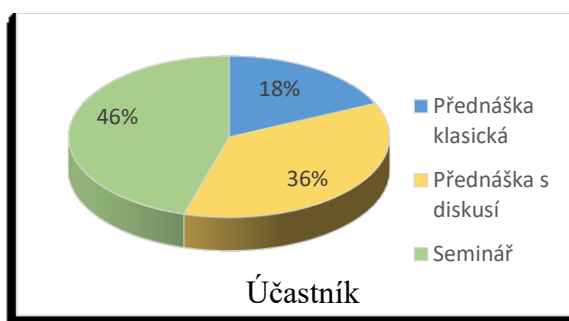
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Praktická	5	50,00
Teoreticko-praktická	3	30,00
Teoretická	2	20,00
CELKEM	10	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

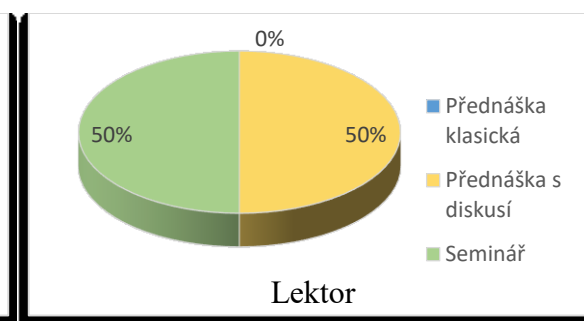
Na základě vlastních zkušeností, byla za nejeftivnější metodu dle obsahového zaměření, účastníky s 55% vybrána metoda teoreticko – praktická, která u lektorů získala 30%, další nejeftivnější metodou dle preferencí účastníků je teoretická metoda, která získala 26%. Tátáž metoda je z pohledu lektorů nejméně efektivní a získala pouhých 20%. Nejméně efektivní metodou pro účastníky je metoda praktická, kterou zvolilo pouze 19% respondentů mezi uchazeči. Mezi lektory je metoda praktická označena naopak za nejeftivnější a k této metodě se přiklonilo celý 50% dotazovaných.

9. Která z teoretických metod je Vám neblížší a napomáhá efektivnímu zisku požadovaných znalostí a dovedností?

(V případě odpovědi na otázku č. 8 - teoretické metody)

Obr. 16. Nejeftivnější teoretická metoda - účastník

Obr. 17. Nejeftivnější teoretická metoda - lektor

Tab. 11. Nejeftivnější teoretická metoda - účastník

	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Seminář	5	45,45
Přednáška s diskusí	4	36,36
Přednáška klasická	2	18,18
CELKEM	11	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 12. Nejeftivnější teoretická metoda - lektor

Lektor		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Přednáška s diskusí	1	50,00
Seminář	1	50,00
Přednáška klasická	0	0,00
CELKEM	2	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Nejeftivnější metodou dle účastníků je seminář, který získal 46% odpovědí, dále přednáška s diskusí se 36% a nejméně efektivní je s 18% přednáška klasická. Stejně je tomu u lektorů, jelikož přednášku klasickou neoznačil žádný z dotazovaných jako nejeftivnější. Zbylé metody mají shodně 50%.

10. Prosím o oznámkování výše zmíněných metod zájmového vzdělávání dle Vašich preferencí, z hlediska jejich efektivity, na stupnici 1 – 3. Jednička nejpreferovanější metoda, 3 nejméně preferovaná metoda.

(V případě odpovědi na otázku č. 8 - teoretické metody)

Tab. 13. Preference přednášky klasické - účastník

Přednáška klasická		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Méně preferovaná (2)	5	45,45
Nepreferovaná (3)	4	36,36
Nejpreferovanější (1)	2	18,18
CELKEM	11	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 14. Preference přednášky s diskusí - účastník

Přednáška s diskusí		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Méně preferovaná (2)	5	45,45
Nejpreferovanější (1)	4	36,36
Nepreferovaná (3)	2	18,19
CELKEM	11	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 15. Preference semináře - účastník

Seminář		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Nejpreferovanější (1)	5	45,45
Nepreferovaná (3)	5	45,45
Méně preferovaná (2)	1	9,10
CELKEM	11	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 16. Preference přednášky klasické - lektor

Přednáška klasická		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Méně preferovaná (2)	2	100,00
Nejpreferovanější (1)	0	0%
Nepreferovaná (3)	0	0%
CELKEM	2	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 17. Preference přednášky s diskusí - lektor

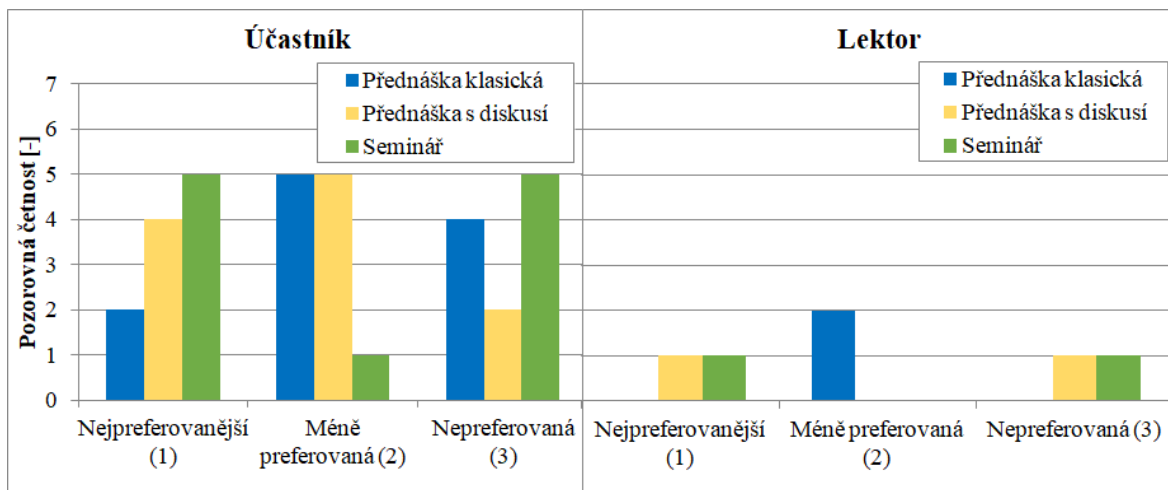
Přednáška s diskusí		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Nejpreferovanější (1)	1	50,00
Nepreferovaná (3)	1	50,00
Méně preferovaná (2)	0	0
CELKEM	2	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 18. Preference semináře - lektor

Seminář		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Nejpreferovanější (1)	1	50,00
Nepreferovaná (3)	1	50,00
Méně preferovaná (2)	0	0
CELKEM	2	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

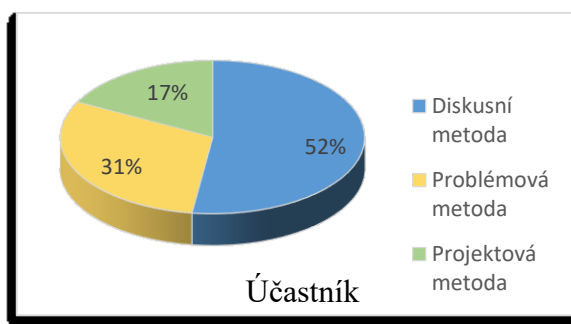

Obr. 18. Preference jednotlivých metod – účastník / lektor

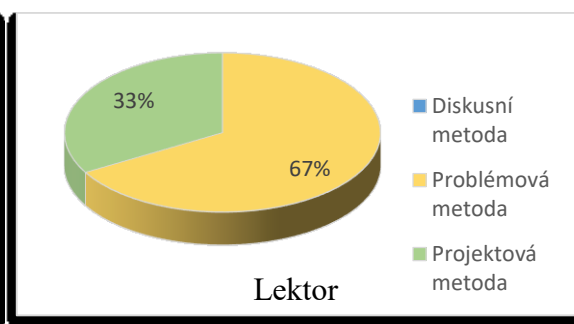
V případě teoretických metod jsou výsledky obou výzkumných vzorků odlišné. Nejpreferovanější metodou, byl účastníky zvolen seminář s relativní četností 46%, dalších 36% z nich upřednostňuje přednášku s diskuzí. Pro zbývajících 18% účastníků je nejoblíbenější klasická přednáška. U lektorů, kteří preferují teoretické metody, naopak klasická přednáška získala nulový počet preferenčních hlasů. Nejlépe hodnocené, pro svoji efektivitu, byly lektory vybrány hned dvě metody a to seminář a přednáška s diskuzí. U lektorů je zajímavý i ten fakt, že právě zmiňované metody, které byly částí lektorů označeny za nejpreferovanější, stejný počet této skupiny označil za nejméně oblíbený.

11. Která z teoreticko - praktických metod je Vám neblíže a napomáhá efektivnímu zisku požadovaných znalostí a dovedností:

(V případě odpovědi na otázku č. 8 - teoreticko – praktické metody)

Obr. 19. Nejefektivnější teoreticko – praktická metoda - účastník

Obr. 20. Nejefektivnější teoreticko – praktická metoda - lektor

Tab. 19. Nejefektivnější teoreticko – praktická metoda - účastník

	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Diskusní metoda	12	52,17
Problémová metoda	7	30,43
Projektová metoda	4	17,39
CELKEM	23	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 20. Nejefektivnější teoreticko – praktická metoda - lektor

	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Problémová metoda	2	66,67
Projektová metoda	1	33,33
Diskusní metoda	0	0,00
CELKEM	3	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Účastníkům nejbližší teoreticko – praktickou metodou je s 52% diskusní metoda, která u lektorů skončila na posledním místě bez jediného bodu. Problémovou metodu vybralo 31% účastníků a zároveň 67% lektorů. Za nejbližší označilo 17% dotazovaných účastníků projektovou metodu, která se objevila na druhém místě oblíbenosti mezi lektory s 33%.

12. Prosim o oznámkování výše zmíněných metod zájmového vzdělávání dle Vašich preferencí, z hlediska jejich efektivity, na stupnici 1 – 3. Jednička nejpreferovanější metoda, 3 nejméně preferovaná metoda.

(V případě odpovědi na otázku č. 8 - teoreticko – praktické metody)

Tab. 21. Preference diskusní metody - účastník

Diskusní metoda		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Nejpreferovanější (1)	12	52,17
Méně preferovaná (2)	8	34,78
Nepreferovaná (3)	3	13,04
CELKEM	23	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 22. Preference problémové metody - účastník

Problémová metoda		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Méně preferovaná (2)	10	43,48
Nejpreferovanější (1)	7	30,43
Nepreferovaná (3)	6	26,09
CELKEM	23	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 23. Preference projektové metody - účastník

Projektová metoda		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
<i>Nepreferovaná (3)</i>	14	60,87
<i>Méně preferovaná (2)</i>	5	21,74
<i>Nejpreferovanější (1)</i>	4	17,39
CELKEM	23	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 24. Preference diskusní metody - lektor

Diskusní metod		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
<i>Nejpreferovanější (1)</i>	0	0,00
<i>Méně preferovaná (2)</i>	1	33,33
<i>Nepreferovaná (3)</i>	2	66,67
CELKEM	3	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 25. Preference problémové metody - lektor

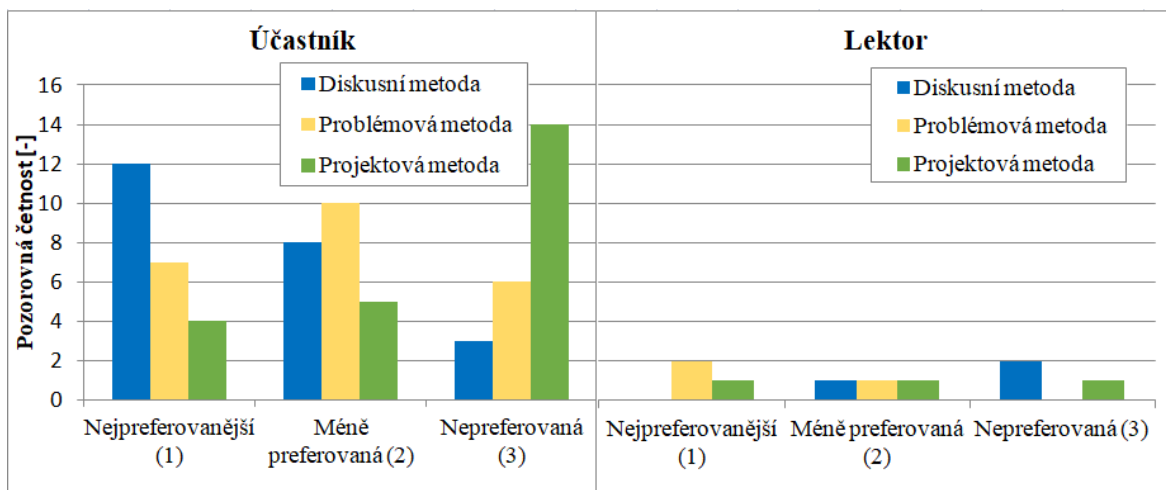
Problémová metoda		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
<i>Nejpreferovanější (1)</i>	2	66,67
<i>Méně preferovaná (2)</i>	1	33,33
<i>Nepreferovaná (3)</i>	0	0,00
CELKEM	3	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 26. Preference projektové metody - lektor

Projektová metoda		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
<i>Nejpreferovanější (1)</i>	1	33,33
<i>Méně preferovaná (2)</i>	1	33,33
<i>Nepreferovaná (3)</i>	1	33,33
CELKEM	3	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

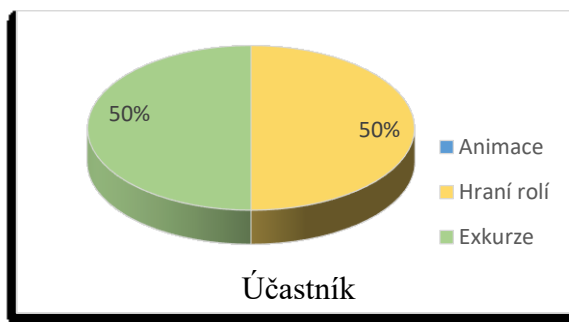

Obr. 21. Preference jednotlivých metod – účastník / lektor

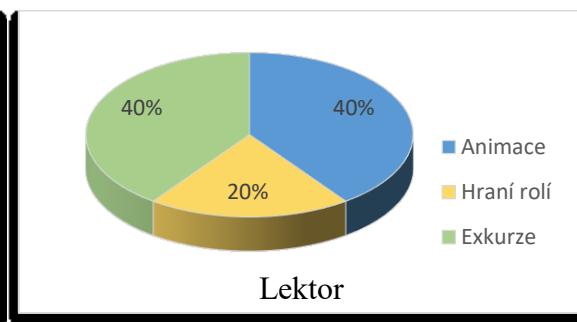
Diskusní metoda je nejnepreferovanější metodou účastníků zájmového vzdělávání celkem s 52%, tato metoda je mezi lektory nejméně preferovanou. Na pomyslné druhé příčce se u účastníků umístila metoda problémová s 31%, kterou lektori preferují nejvíce a to s relativní četností celkem 67%.

13. Která z praktických metod je Vám neblíží a napomáhá efektivnímu získu požadovaných znalostí a dovedností:

(V případě odpovědi na otázku č. 8 - praktické metody)

Obr. 22. Nejefektivnější praktická metoda - účastník

Obr. 23. Nejefektivnější praktická metoda - lektor

Tab. 27. Nejefektivnější praktická metoda - účastník

	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Hraní rolí	4	50,00
Exkurze	4	50,00
Animace	0	0,00
CELKEM	8	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 28. Nejeftivnější praktická metoda - lektor

	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Diskusní metoda	2	40,00
Projektová metoda	2	40,00
Problémová metoda	1	20,00
CELKEM	5	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Účastníky nejoblíbenějšími praktickými metodami jsou exkurze a hraní rolí. Tyto metody si navzájem rozdělily po 50%. Praktické metody vidí jinak samotní lektori, kteří po 40% zvolili metodu animace a exkurze. 20% dotazovaných lektorů zvolilo metodu hraní rolí.

14. Prosím o oznámkování výše zmíněných metod zájmového vzdělávání dle Vašich preferencí, z hlediska jejich efektivy, na stupnici 1 – 3. Jednička nejpreferovanější metoda, 3 nejméně preferovaná metoda.

(V případě odpovědi na otázku č. 8 - praktické metody)

Tab. 29. Preference animace - účastník

Animace		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Méně preferovaná (2)	4	50,00
Nepreferovaná (3)	4	50,00
Nejpreferovanější (1)	0	0,00
CELKEM	8	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 30. Preference hraní rolí - účastník

Hraní rolí		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
Nejpreferovanější (1)	4	50,00
Nepreferovaná (3)	3	37,50
Méně preferovaná (2)	1	12,50
CELKEM	8	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 31. Preference exkurze - účastník

Exkurze		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
<i>Nejpreferovanější (1)</i>	4	50,00
<i>Méně preferovaná (2)</i>	3	37,50
<i>Nepreferovaná (3)</i>	1	12,50
CELKEM	8	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 32. Preference animace - lektor

Animace		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
<i>Nejpreferovanější (1)</i>	2	40,00
<i>Méně preferovaná (2)</i>	2	40,00
<i>Nepreferovaná (3)</i>	1	20,00
CELKEM	5	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 33. Preference hraní rolí - lektor

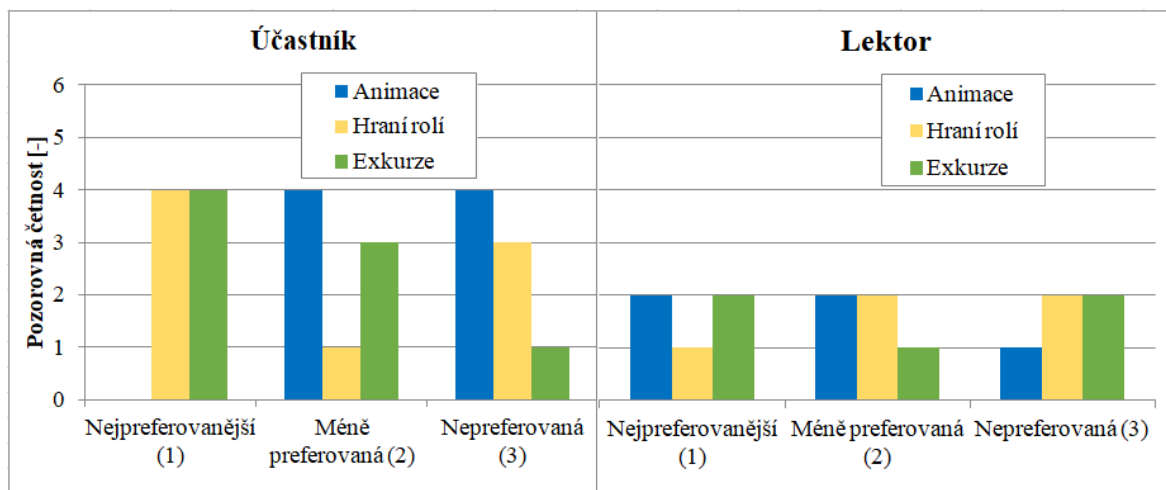
Hraní rolí		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
<i>Nepreferovaná (3)</i>	2	40,00
<i>Méně preferovaná (2)</i>	2	40,00
<i>Nejpreferovanější (1)</i>	1	20,00
CELKEM	5	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Tab. 34. Preference exkurze - lektor

Exkurze		
	Absolutní četnost [-]	Relativní četnost [%]
<i>Nejpreferovanější (1)</i>	2	40,00
<i>Nepreferovaná (3)</i>	2	40,00
<i>Méně preferovaná (2)</i>	1	20,00
CELKEM	5	100%

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Obr. 24. Preference jednotlivých metod – účastník / lektor

Nejpreferovanějšími praktickými metodami účastníků je exkurze společně s hraním rolí. Tyto metody získaly shodně po 50%. Nejméně preferovanou metodou se stala animace, kterou za nejefektivnější ne zvolil žádný z nich. Na rozdíl od lektorů, kteří mají názor zcela odlišný a společně s exkurzí byla animace označena za nejvhodnější metodu. Nejméně preferovanou praktickou metodou z pohledu lektorů je metoda hraní rolí, kterou zvolilo pouze 20% respondentů.

6.2 Verifikace hypotéz

Verifikace věcné hypotézy H1

Pro verifikaci věcné hypotézy H1 byla použita statistická metoda testu nezávislosti chí – kvadrát pro kontingenční tabulku. Dle Chráska (2016, s. 69) lze tento test významnosti využít v případě, kdy rozhodujeme, zda mezi proměnnými existuje souvislost tak jako v případě našeho dotazníkového šetření.

H_0 : Mezi efektivitou metod dle četností odpovědí účastníků a lektorů zájmového vzdělávání není souvislost.

H_A : Mezi efektivitou metod dle četností odpovědí účastníků a lektorů zájmového vzdělávání je souvislost.

Tab. 35. Kontingenční tabulka pro verifikaci hypotézy

		Preferovaná metoda vzdělávání			Mar. čet.	
		Teoretická metoda	Teoreticko-praktická metoda	Praktická metoda	Σ	
Dotazovaný Subjekt	Účastník	11	23	8	42	
	Lektor	2	3	5	10	
Marginální četnost		Σ	13	26	13	52

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Dle vzorce pro výpočet stupňů volnosti

$$f = (r - 1) \cdot (s - 1), \quad (1)$$

kde r , vyjadřuje počet řádků a písmeno s , celkový počet sloupců, vypočítáme stupeň volnosti:

$$f = (3 - 1) \cdot (2 - 1) = 2, \quad (2)$$

Ve statistických tabulkách zjišťujeme, že kritická hodnota chí-kvadrát pro hladinu významnosti 0,05 a stupně volnosti 2, je:

$$x^2_{0,05}(2) = \mathbf{5,991}$$

Tab. 36. Výpočet testového kritéria chí – kvadrát pro kontingenční tabulku

	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	P-O	$(P-O)^2$	$(P-O)^2/O$
	11	10,50	0,50	0,25	0,02
	23	21,00	2,00	4,00	0,19
	8	10,50	-2,50	6,25	0,60
	2	2,50	-0,50	0,25	0,10
	3	5,00	-2,00	4,00	0,80
	5	2,50	2,50	6,25	2,50
Suma Σ	52	52,00			4,21

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Zjišťujeme tedy, že vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 je nižší než kritická hodnota, proto přijímáme nulovou hypotézu. Můžete tedy říci, že neexistuje statisticky významná souvislost mezi četnostmi odpovědí mezi účastníky zájmového vzdělávání a samotnými lektory.

Pro statistickou metodu testu nezávislosti chí – kvadrát pro kontingenční tabulku jsem se rozhodla i přesto, že není doporučováno jejího použití v případě, že očekávané četnosti

jsou u více než 20% případů nižší než číslo 5. Lze očekávat, že může docházet ke zkreslení výsledku zpracovaných dat. Při verifikaci hypotézy jsem se rozhodla přijmout veškerá rizika a tuto metodu použít. Díky vypočítané hodnotě jsem, jak již bylo zmíněno, přijala nulovou hypotézu, která potvrdila data zobrazená v grafech na obrázcích č. 14 a č. 15 a to, že mezi preferencemi metod dle obsahu je rozdíl a tudíž vnímání efektivity metod je rozdílné u účastníků i lektorů zájmových vzdělávacích aktivit dospělých.

Verifikace věcné hypotézy H2

Pro verifikaci věcné hypotézy H2, byla použita statistická metoda testu nezávislosti chí – kvadrát pro čtyřpolní tabulku.

H₀: Četnosti odpovědí účastníků, kteří označují osobnost lektora za důležitou, jsou stejné jako v případě lektorů.

H_A: Četnosti odpovědí účastníků, kteří označují osobnost lektora za důležitou, jsou rozdílné jako v případě lektorů.

Tab. 37. Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí - kvadrát

	Důležitá ano	Důležitá ne	Marginální četnost Σ
Účastník	10	0	10
Lektor	33	9	42
Marginální četnost Σ	43	9	52

Zdroj: Vlastní výzkumné šetření

Stupeň volnosti čtyřpolní tabulky $f = 1$.

Zvolená hladina významnosti: 0,05.

Ve statistických tabulkách zjišťujeme, že kritická hodnota chí-kvadrát pro hladinu významnosti 0,05 a stupeň volnosti 1 je:

$$x^2_{0,05}(1) = \mathbf{3,841}$$

Výpočet testového kritéria provedeme pomocí vzorce:

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(a \cdot d - b \cdot c)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)} \quad (3)$$

Po dosazení číselných hodnot:

$$\chi^2 = 52 \cdot \frac{(10 \cdot 9 - 0 \cdot 33)^2}{(10+0) \cdot (10+33) \cdot (0+9) \cdot (33+9)} = 2,59 \quad (4)$$

Zjišťujeme tedy, že vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 je nižší než kritická hodnota, proto přijímáme nulovou hypotézu. Můžeme tedy tvrdit, že existuje statisticky významná souvislost mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se důležitosti osobnosti lektora z pohledu jak účastníků, tak lektorů.

6.3 Shrnutí výsledků a diskuze

Hlavním výzkumným cílem této práce, jak bylo v úvodu empirické části zmíněno, je zjistit, která z konkrétních metod, využívajících se v zájmovém vzdělávání dospělých, je dle názorů dvou klíčových aktérů, tou nejefektivnější. Z důvodu rozdělení metod dle obsahu na metody teoretické, teoreticko – praktické a praktické jsou nám známy nejefektivnější metody z každé této kategorie.

Dříve než se budeme věnovat nejefektivnějším metodám samotným, je jistě nutné alespoň si připomenout nejefektivnější metodu dle obsahového zaměření, což je dílčí cíl této práce číslo 1. Jak můžeme vidět na obrázcích č. 14 a 15 a také při verifikaci hypotézy H1, která byla tomuto tématu věnována, se v tomto případě odpovědi obou zkoumaných skupin velice výrazně odlišují. Zatímco účastníci akcí tohoto typu, upřednostňují metody **teoreticko – praktické**, následně teoretické a s nejnižší prioritou byly označeny **metody praktické**, lektori vnímají právě metody praktické jako nejvhodnější pro zájmové vzdělávání. Tento rozdílný pohled na efektivitu může být zapříčiněn několika faktory ovlivňující rozhodnutí produktivní populace, pro kterou jsou tyto aktivity určeny. Mezi tyto faktory lze rozhodně zařadit vysoké pracovní tempo, starost o domácnost a všechny členy rodiny a jiné volnočasové aktivity, které mohou být příčinou, upřednostňování klidnějších, sedavých a celkově na pohyb méně náročných aktivit.

Účastníci preferující vzdělávací akce teoretické zvolili, jako metodu nejvíce napomáhající k efektivnímu zisku nových a prohloubení znalostí a dovedností stávajících, metodu **semi-náře**. Tato metoda vyžaduje samostatnou popřípadě kolektivní přípravu, při které účastníci

získají nové znalosti, které následně prezentují před ostatními účastníky. Dle mého názoru je seminář mimo jiné oblíbený i z důvodu nutné vlastní práce, ovšem z pohodlí křesla, gauče či psacího stolu a k nabytí nových poznatků není vyžadována další fyzická aktivita. Nemnoho lektorů, kteří vnímají metody teoretické jako ty nevhodnější k dosažení daných vzdělávacích cílů, stejně jako účastníci, volí také **seminář**, ovšem ne zcela jednoznačně. O pomyslnou první příčku, se seminář dělí s metodou **přednášky s následnou diskuzí**. Tyto dvě metody získaly shodný počet preferencí z řad lektorů zájmových vzdělávacích aktivit.

Prvenství mezi metodami teoreticko – praktickými získala mezi účastníky **řízená diskuze**. Díky této debatě a správně kladeným otevřeným otázkám by mělo dojít k zdárnému konci a vyřešení úkolu zadaného v úvodu diskuze. Ani v případě této metody není nutná žádná fyzická činnost. I v četnosti odpovědí na tuto položku dotazníku se názory obou skupin účastníků těchto aktivit výrazně liší. Diskuze, kterou více než polovina účastníků označila za nejefektivnější, se mezi skupinou lektorů neobjevila a znamená to tedy, že četnost jejího výběru byla nulová. Dotazovanými lektory byla vybrána **metoda problémová**, která je vždy zaměřena na konkrétní problém. Lektorem je problém pouze sdělen, účastníci jej musí analyzovat, zjistit důvod proč problém vznikl a navrhnout řešení.

I u praktických metod na obrázku číslo 22, jsou jasně viditelné zásadní rozdíly. Účastníci vybrali pouze dvě možné metody z výběru v dotazníkovém šetření. Jako nejefektivnější označili metodu **exkurze a hraní rolí** se shodným počtem odpovědí. Metodu animace ne zvolil žádný respondent z řad účastníků. Naopak lektory byla zmiňovaná **animace** vybrána jako nejefektivnější. Stejně jako u účastníků, skončila tato výzkumná otázka remízou. **Animace** dosáhla u lektorů stejného výsledku jako **exkurze**, což je jediná metoda, kde došlo ke vzájemné shodě mezi oběma aktéry.

Druhým a také posledním dílčím cílem této práce bylo zjistit, zda je osobnost lektora pro efektivitu vzdělávání důležitá a opět tyto výsledky dvou zkoumaných skupin porovnat. Při verifikaci hypotézy H2, věnující se této problematice bylo zjištěno, že existuje statisticky významná souvislost mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se důležitosti osobnosti lektora z pohledu jak účastníků, tak lektorů. Odpověď na tuto otázku nám ukazují i obrázky číslo 10 a 11, kde je názorně zobrazeno, že **osobnost lektora je důležitější než jeho znalosti a dovednosti** pro více než tři čtvrtiny uchazečů a pro všechny dotazované lektory.

Pokud bych měla výsledky shrnout a dle výzkumného šetření jednoznačně rozhodnout o té opravdu nejefektivnější metodě pro obě skupiny účastníků, troufám si tvrdit, že by mé roz-

hodnutí stejně nebylo správné. Z výsledků bádání lze určit pouze nejefektivnější metodu našeho výzkumného souboru, ovšem nelze je zobecňovat na širokou veřejnost. Po kompletním zpracování získaných dat mi nezbývá než souhlasit s mnohými autory odborné literatury, že nejefektivnější a univerzální metoda vzdělávání, a to nejen toho zájmového, jednoduše neexistuje. Je nutné mít vždy na paměti, že co člověk, to originál.

„Vzdělávání dospělých lidí je jejich znásilňování až ke znalostem... Chceme-li dospělého člověka dále zdokonalovat, což znamená vzdělávat a vychovávat, musíme ho především dokonale znát. Poznat ho znamená proniknout k jeho nitru, znát jeho schopnosti, postup jeho myšlení a smýšlení, motivaci jeho chování a jednání, jeho charakter a temperament.“(Mužík, 2010, s. 5)

*Prof. PhDr. František Hyhlík
zakladatel teorie vzdělávání dospělých
(andragogiky) u nás*

ZÁVĚR

Bakalářská práce se primárně věnovala metodám využívaných v zájmovém vzdělávání dospělých se zaměřením na efektivitu těchto metod. Výzkum byl proveden dotazníkovým šetřením, ve dvou variantách, jelikož cílem výzkumného bádání bylo zjištění rozdílů ve vnímání efektivitě metod u dvou základních skupin aktérů tohoto druhu volnočasových aktivit, kterými jsou jednoznačně účastníci vzdělávání a lektori těchto kurzů.

Toto téma je v současnosti velice aktuální, avšak ne pro všechny osoby v produktivním věku zcela známé a proto byly i základní teoretické pojmy týkající se volnočasového vzdělávání dospělých a specifika s ním spojená, důkladně popsány a vysvětleny v první polovině práce. Mým záměrem bylo, objasnit tuto problematiku i osobám, které se ve svém volném čase neúčastní zájmového vzdělávání a o daném tématu nemají žádné podvědomí. Tento stav může být zapříčiněn i velmi nízkým počtem publikací věnujících se tomuto specifickému tématu, jakým zájmové vzdělávání dospělých bezesporu je. Práce by se tedy dala označit za shrnutí základních informací nutných k orientaci ve vzdělávacím prostředí, využívaných formách a především jednotlivých metodách zájmového vzdělávání dospělých. Stěžejní složkou celé práce je proto čtvrtá kapitola, obsahující členění, rozdělení a prezentaci jednotlivých metod, využívaných pro tyto účely nejčastěji.

Již před započítím psaní této bakalářské práce, jsem jasně stanovila dva hlavní cíle, které musí být splněny. Prvním a také podstatnějším z nich, bylo určit, která z využívaných metod, je dle dvou již několikrát zmiňovaných skupin aktérů nejefektivnější a dopomáhá k co nejsnazšímu osvojení si potřebných znalostí. Druhým cílem bylo vysvětlit všem čtenářům důvody důležitosti dalšího vzdělávání. Tyto důvody mohou být prospěšné nejen pro jednotlivce, ale můžou dosahovat i celospolečenských rozměrů.

I přesto, že se práce věnuje především metodám zájmového vzdělávání dospělých, myslím si, že nikdo z nás nic nepokazí tím, že se bude věnovat vzdělávání sebe samého v jakémkoliv konceptu dalšího vzdělávání.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje

- [1] BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014. 176 s. 2. aktualiz. a rozš. vyd. ISBN 978-80-247-4824-5.
- [2] ČORNANIČOVÁ, Rozália. *Revitalizácia kultúrneho života v miestnych a regionálnych podmienkach*. Bratislava: NOC, 2005. 69-70 s. ISBN 80-7121-255-5.
- [3] DVOŘÁKOVÁ, Miroslava a ŠERÁK, Michal. *Andragogika a vzdělávání dospělých. Vybrané kapitoly*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2016. 169 s. ISBN 978-80-7308-694-7.
- [4] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 208 s. ISBN 80-85931-79-6.
- [5] KRYSTOŇ, Miroslav. *Andragogické aspekty využívania voľného času*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Pedagogická fakulta, 2011. 144 s. ISBN 978-80-557-0240-7.
- [6] KRYSTOŇ, Miroslav. *Záujmové vzdelávanie dospelých - systémové východiská*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Pedagogická fakulta, 2011. 238 s. ISBN 978-80-557-0211-7.
- [7] MUŽÍK, Jaroslav. *Řízení vzdělávacího procesu. Andragogická didaktika*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 324 s. ISBN 978-80-7357-581-6.
- [8] PALÁN, Zdeněk a LANGER, Tomáš. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. 184 s. ISBN 978-80-86723-58-7.
- [9] PRŮCHA, Jan a VETEŠKA, Jaroslav. *Andragogický slovník*. Praha: Grada, 2012. 296 s. ISBN 978-80-247-3960-1.
- [10] PRUSÁKOVÁ, Viera. *2000 Systémový prístup k ďalšiemu vzdelávaniu*. Bratislava: Inštitút pre verejnú správu. 125 s. ISBN 80-968308-2-1
- [11] ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. 208 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

Příspěvek v tuzemských odborných časopisech

- [12] KRYSTOŇ, Miroslav, 2006. Teoretické východiská andragogického skúmania voľného času dospelých. In Vzdelávanie dospelých : časopis pre teóriu a prax výchovy a vzdelávania dospelých / Asociácia inštitúcií vzdelávania dospelých v SR, Bratislava. Bratislava: AIVD, 11(3), 7-11. ISSN 1335-2350.

Elektronické dokumenty

- [13] PALÁN, Zdeněk. Motivační kurzy [online]. Andromedia, 1999. [cit. 2017-12-18] Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/motivacni-kurzy>
- [14] GRANT, Kenneth A. Tacit Knowledge Revised – We Can Still Learn from Polanyi. The Electronic Journal of Knowledge Management. 2007, Vol. 5, Issue 2, p. 173 – 180. ISSN 1479-4411. [cit. 2017-12-04]. Dostupné z: <http://www.ejkm.com/issue/download.html?idArticle=101>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

a	Marginální četnost (čtyřpolní tabulky)
b	Marginální četnost (čtyřpolní tabulky)
c	Marginální četnost (čtyřpolní tabulky)
C1	Dílčí cíl výzkumu č.1
C2	Dílčí cíl výzkumu č.2
d	Marginální četnost (čtyřpolní tabulky)
f	Počet stupňů volnosti
H_0	Nulová hypotéza
H_A	Alternativní hypotéza
H1	Věcná hypotéza č.1
H2	Věcná hypotéza č.2
n	Celková četnost
O	Očekávaná četnost
P	Pozorovaná četnost
r	Počet řádků tabulky
s	Počet sloupců tabulky
x	Chí-kvadrát
Σ	Suma (prostý součet)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Účast na zájmovém vzdělávání	45
Obr. 2. Znalost metod vzdělávání – účastník	45
Obr. 3. Znalost metod vzdělávání – lektor	45
Obr. 4. Faktory ovlivňující výběr vzdělávání-účastník	46
Obr. 5. Faktory ovlivňující výběr vzdělávání-lektor	46
Obr. 6. Důležitost stanovení cíle-účastník	47
Obr. 7. Důležitost stanovení cíle-lektor	47
Obr. 8. Metody vhodné ke zlepšení znalostí – uchazeč	47
Obr. 9. Metody vhodné ke zlepšení znalostí – lektor	47
Obr. 10. Důležitost osoby lektora – účastník	48
Obr. 11. Důležitost osoby lektora – lektor	48
Obr. 12. Přínos vlastní aktivity – účastník	49
Obr. 13. Přínos vlastní aktivity – lektor	49
Obr. 14. Nejefektivnější metody – účastník	49
Obr. 15. Nejefektivnější metody – lektor	49
Obr. 16. Nejefektivnější teoretická metoda – účastník	50
Obr. 17. Nejefektivnější teoretická metoda – lektor	50
Obr. 18. Preference jednotlivých metod – účastník/lektor	53
Obr. 19. Nejefektivnější teoreticko – praktická metoda – účastník	53
Obr. 20. Nejefektivnější teoreticko – praktická metoda – lektor	53
Obr. 21. Preference jednotlivých metod – účastník/lektor	56
Obr. 22. Nejefektivnější praktická metoda – účastník	56
Obr. 23. Nejefektivnější praktická metoda – lektor	56
Obr. 24. Preference jednotlivých metod – účastník/lektor	59

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Rozdělení celoživotního vzdělávání	12
Tab. 2. Rozdělení typů dalšího vzdělávání	15
Tab. 3. Faktory ovlivňující výběr vzdělávací akce – účastník	46
Tab. 4. Faktory ovlivňující výběr vzdělávací akce – lektor	46
Tab. 5. Metody vhodné ke zlepšení znalostí – uchazeč	48
Tab. 6. Metody vhodné ke zlepšení znalostí – lektor	48
Tab. 7. Důležitost osobnosti lektora – účastník	48
Tab. 8. Důležitost osobnosti lektora – lektor	49
Tab. 9. Nejefektivnější metody – účastník	50
Tab. 10. Nejefektivnější metody – lektor	50
Tab. 11. Nejefektivnější teoretická metoda – účastník	51
Tab. 12. Nejefektivnější teoretická metoda – lektor	51
Tab. 13. Preference přednášky klasické – účastník	51
Tab. 14. Preference přednášky s diskusí - účastník	52
Tab. 15. Preference semináře - účastník	52
Tab. 16. Preference přednášky klasické - lektor	52
Tab. 17. Preference přednášky s diskusí - lektor	52
Tab. 18. Preference semináře - lektor	52
Tab. 19. Nejefektivnější teoreticko – praktická metoda – účastník	54
Tab. 20. Nejefektivnější teoreticko – praktická metoda – lektor	54
Tab. 21. Preference diskusní metody - účastník	54
Tab. 22. Preference problémové metody - účastník	54
Tab. 23. Preference projektové metody - účastník	55
Tab. 24. Preference diskusní metody - lektor	55
Tab. 25. Preference problémové metody - lektor	55

Tab. 26. Preference projektové metody - lektor	55
Tab. 27. Nejefektivnější praktická metoda – účastník	56
Tab. 28. Nejefektivnější praktická metoda – lektor	57
Tab. 29. Preference animace – účastník	57
Tab. 30. Preference hraní rolí – účastník	57
Tab. 31. Preference exkurze – účastník	58
Tab. 32. Preference animace - lektor	58
Tab. 33. Preference hraní rolí – lektor	58
Tab. 34. Preference exkurze - lektor	58
Tab. 35. Kontingenční tabulka pro verifikaci hypotézy	60
Tab. 36. Výpočet testového kritéria χ^2 – kvadrát pro kontingenční tabulku	60
Tab. 37. Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti χ^2 – kvadrát	61

SEZNAM PŘÍLOH

P I Dotazník účastníka

P II Dotazník lektora

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK ÚČASTNÍKA

Vážení účastníci zájmového vzdělávání,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku, jehož cílem je zjistit, která z metod, využívaných v zájmovém vzdělávání dospělých, v různých typech kroužků a jiných vzdělávacích akcích, je neefektivnější a vede nejkratší cestou k zisku znalostí a dovedností všech uchazečů.

Dotazník je anonymní a k jeho vyplnění není třeba uvádět žádné osobní údaje či jiná citlivá data. Veškeré získané informace, budou využity pouze pro zpracování empirické části mé bakalářské práce s názvem Efektivní metody zájmového vzdělávání dospělých.

Předem Vám mnohokrát děkuji za čas a energii, kterou věnujete vyplnění tohoto dotazníku, a přeji krásný zbytek dne.

S přátelským pozdravem,

Petra Pecková

3. ročník, obor Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře

Dotazník účastníka

1. Jste pravidelným účastníkem zájmového vzdělávání dospělých (popř. kroužků)?
  - Ano, účastním se pravidelně
  - Ne, jedná se o moji první zkušenost

2. Jsou Vám známy metody využívané při dalším vzdělávání?
  - Ano, jsou
  - Ne, nejsou

3. Při výběru zájmové vzdělávací akce (kroužku) považujete za důležité, zda se jedná o metodu teoretickou, teoreticko – praktickou, praktickou nebo vybíráte pouze dle obsahu?
  - Ano, při výběru vzdělávací akce, je metoda velmi důležitá
  - Ne, důležitý je pouze obsah vzdělávací akce
  - Oba tyto faktory jsou rozhodující

4. Jsou pro Vás metody využité při zájmovém vzdělávání dospělých efektivnější, pokud je jasně a konkrétně stanovený cíl celé vzdělávací akce?
- Ano, určitě
  - Ne, důležitý je pouze obsah
5. Pokud již účastník disponuje znalostmi či dovednostmi, které úzce souvisí s daným tématem, která z metod bude nejméně efektivní pro jejich zlepšení či prohloubení?
- Teoretická (přednáška, přednáška s diskusí, seminář)
  - Teoreticko – praktická (diskusní metoda, projektová metoda, problémová metoda)
  - Praktická (animace, hraní rolí, exkurze)
6. Je důležitější, než samotná metoda, osobnost lektora, jeho znalosti a dovednosti?
- Ano, lektor musí být odborník v daném oboru
  - Ne, není důležitá
7. Ulehčuje vlastní aktivita v rámci zájmového vzdělávání (kroužku) získání a zapamatování si nových znalostí a dovedností?
- Ano, ulehčuje
  - Ne, neulehčuje
8. Která z metod, na základě vlastních zkušeností, je nejméně efektivní k získání požadovaných znalostí?
- Teoretická
  - Teoreticko – praktická
  - Praktická
9. Která z teoretických metod je Vám nejbližší a napomáhá efektivnímu získání požadovaných znalostí a dovedností?
- (V případě odpovědi na otázku č. 9 - teoretické metody)
- Přednáška klasická
  - Přednáška s diskusí
  - Seminář

10. Prosím o oznámkování výše zmíněných metod zájmového vzdělávání dle Vašich preferencí, z hlediska jejich efektivity, na stupnici 1 – 3. Jednička nejpreferovanější metoda, 3 nejméně preferovaná metoda.

(V případě odpovědi na otázku č. 9 - teoretické metody)

- Přednáška klasická _____
- Přednáška s diskuzí _____
- Seminář _____

11. Která z teoreticko - praktických metod je Vám neblíží a napomáhá efektivnímu zisku požadovaných znalostí a dovedností:

(V případě odpovědi na otázku č. 9 - teoreticko – praktické metody)

- Diskusní metoda
- Problémová metoda
- Projektová metoda

12. Prosím o oznámkování výše zmíněných metod zájmového vzdělávání dle Vašich preferencí, z hlediska jejich efektivity, na stupnici 1 – 3. Jednička nejpreferovanější metoda, 3 nejméně preferovaná metoda.

(V případě odpovědi na otázku č. 9 - teoreticko – praktické metody)

- Diskusní metoda _____
- Problémová metoda _____
- Projektová metoda _____

13. Která z praktických metod je Vám neblíží a napomáhá efektivnímu zisku požadovaných znalostí a dovedností:

(V případě odpovědi na otázku č. 9 - praktické metody)

- Animace
- Hraní rolí
- Exkurze

14. Prosím o označování výše zmíněných metod zájmového vzdělávání dle Vašich preferencí, z hlediska jejich efektivity, na stupnici 1 – 3. Jednička nejpreferovanější metoda, 3 nejméně preferovaná metoda.

(V případě odpovědi na otázku č. 9 - praktické metody)

- Animace _____
- Hraní rolí _____
- Exkurze _____

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK LEKTORA

Vážení lektori zájmového vzdělávání,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku, jehož cílem je zjistit, která z metod, využívaných v zájmovém vzdělávání dospělých, v různých typech kroužků a jiných vzdělávacích akcích, je neefektivnější a vede nejkratší cestou k zisku znalostí a dovedností všech uchazečů.

Dotazník je anonymní a k jeho vyplnění není třeba uvádět žádné osobní údaje či jiná citlivá data. Veškeré získané informace, budou využity pouze pro zpracování empirické části mé bakalářské práce s názvem Efektivní metody zájmového vzdělávání dospělých.

Předem Vám mnohokrát děkuji za čas a energii, kterou věnujete vyplnění tohoto dotazníku, a přeji krásný zbytek dne.

S přátelským pozdravem,

Petra Pecková

3. ročník, obor Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře

Dotazník lektora

1. Jsou Vám známy metody využívané při dalším vzdělávání dospělých?
  - Ano, jsou
  - Ne, nejsou

2. Považujete za důležité, zda je pro zájmový kroužek vybrána metoda teoretická, teoreticko – praktická, praktická nebo je nejdůležitější obsah kroužku?
  - Ano, při výběru vzdělávací akce, je metoda velmi důležitá
  - Ne, důležitý je pouze obsah vzdělávací akce
  - Oba tyto faktory jsou rozhodující

3. Jsou dle Vašeho názoru metody využité při zájmovém vzdělávání dospělých efektivnější, pokud je jasně a konkrétně stanovený cíl celé vzdělávací akce?
  - Ano, určitě
  - Ne, důležitý je pouze obsah

4. Pokud již účastník disponuje znalostmi či dovednostmi, související s daným tématem, která z metod bude nejefektivnější pro jejich zlepšení či prohloubení?
- Teoretická (přednáška, přednáška s diskusí, seminář)
  - Teoreticko – praktická
  - Praktická
5. Je důležitější, než samotná metoda, osobnost lektora, jeho znalosti a dovednosti?
- Ano, lektor musí být odborník v daném oboru
  - Ne, není důležitá
6. Ulehčuje vlastní aktivita účastníků, v rámci zájmového vzdělávání (kroužku), zisk a zapamatování si nových znalostí a dovedností?
- Ano, ulehčuje
  - Ne, neulehčuje
7. Která z metod, na základě vlastních zkušeností, je nejefektivnější k zisku požadovaných znalostí?
- Teoretická
  - Teoreticko – praktická
  - Praktická
8. Která z teoretických metod je Vám neblíží a napomáhá efektivnímu zisku požadovaných znalostí a dovedností?
- (V případě odpovědi na otázku č. 7 - teoretické metody)
- Přednáška klasická
  - Přednáška s diskusí
  - Seminář

9. Prosím o oznámkování výše zmíněných metod zájmového vzdělávání dle Vašich preferencí, z hlediska jejich efektivity, na stupnici 1 – 3. Jednička nejpreferovanější metoda, 3 nejméně preferovaná metoda.

(V případě odpovědi na otázku č. 7 - teoretické metody)

- Přednáška klasická _____
- Přednáška s diskuzí _____
- Seminář _____

10. Která z teoreticko - praktických metod je Vám neblíží a napomáhá efektivnímu zisku požadovaných znalostí a dovedností:

(V případě odpovědi na otázku č. 7 - teoreticko – praktické metody)

- Diskusní metoda
- Problémová metoda
- Projektová metoda

11. Prosím o oznámkování výše zmíněných metod zájmového vzdělávání dle Vašich preferencí, z hlediska jejich efektivity, na stupnici 1 – 3. Jednička nejpreferovanější metoda, 3 nejméně preferovaná metoda.

(V případě odpovědi na otázku č. 7 - teoreticko – praktické metody)

- Diskusní metoda _____
- Problémová metoda _____
- Projektová metoda _____

12. Která z praktických metod je Vám neblíží a napomáhá efektivnímu zisku požadovaných znalostí a dovedností:

(V případě odpovědi na otázku č. 7 - praktické metody)

- Animace
- Hraní rolí
- Exkurze

13. Prosím o oznámkování výše zmíněných metod zájmového vzdělávání dle Vašich preferencí, z hlediska jejich efektivity, na stupnici 1 – 3. Jednička nejpreferovanější metoda, 3 nejméně preferovaná metoda.

(V případě odpovědi na otázku č. 7 - praktické metody)

- Animace _____
- Hraní rolí _____
- Exkurze _____